

ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΜΕΛΕΤΗ & ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ, ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΝΑΤΥΠΟ

Βασίλης Α. Δούβλης

Ομ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου,
Δικηγόρος

- | Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο αφερεγγυότητας

Online πρόσβαση σε ΔΕΕ στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η αρχή και το τέλος της ειδικής εκκαθάρισης εμπορικών επιχειρήσεων στο ελληνικό δίκαιο αφερεγγυότητας*

Βασίλης Α. Δούβλης
Ομ. Καθηγητής Παντείου
Πανεπιστημίου, Δικηγόρος

Πριν εμφανισθεί στην ελληνική δικαιοσύνη η έννοια της αφερεγγυότητας, προηγήθηκε αυτή της εξυγίανσης. Με πρώτη οργανωμένη προσπάθεια στον χώρο των εμπορικών επιχειρήσεων εκείνη του ν.δ. 3562/1956 («παγωμένες πιστώσεις»), οι επόμενες νομοθετικές παρεμβάσεις αφορούσαν πιο επικεντρωμένα στις μεγάλες προβληματικές (ν. 1386/1983) ή υπερχρεωμένες επιχειρήσεις (ν. 1892/1990). Κοινός στόχος των ανωτέρω πρωτοβουλιών υπήρξε με μεγαλύτερη ή μικρότερη πολιτική και κοινωνικοοικονομική απόκλιση η κατά το δυνατόν συνολική ή μερική διάσωση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, χωρίς να παραβλέπεται πάντως και η ποικίλλουσα συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Φυσικό επομένως ήταν και η συλλειτουργούσα ειδική εκκαθάριση ως θεσμός να κινείται, με παραλλαγές βεβαίως, στο ίδιο παραπτωχευτικό πλαίσιο.

Πρώτη στροφή του Έλληνα νομοθέτη προς μία λανθάνουσα ακόμη μορφή αφερεγγυότητα υπό την επίδραση του οικείου διεθνούς και ευρωπαϊκού καθεστώτος, παρατηρείται με την ψήφιση του Πτωχευτικού Κώδικα (ΠτΚ) του ν. 3588/2007. Συνυπάρχοντας με τους σκοπούς της διάσωσης των υπαγόμενων επιχειρήσεων μέσω επιμέρους εξωπτωχευτικών διεξόδων σε συνδυασμό και με τη συλλογική ικανοποίηση των δανειστών, η μετέπειτα εισαχθείσα ειδική εκκαθάριση σε λειτουργία (άρθρο 106ια ΠτΚ) προσπαθούσε ως προπτωχευτική διαδικασία να εξισορροπήσει τους παραπάνω στόχους, πριν η ενδεχόμενη αποτυχία του εγχειρήματος οδηγήσει στην κλασική πτώχευση. Περαιτέρω σαφές πλέον βήμα προς την εγκαθίδρυση της αφερεγγυότητας ως κυρίαρχης έννοιας αποτελεί η εισαγωγή του ισχύοντος ν. 4738/2020. Καταργώντας στο εξής όλες τις προγενέστερες παραπτωχευτικές ρυθμίσεις, το νέο θεσμικό μοντέλο προσπαθεί να ενσωματώσει το σύνολο του προβλεπόμενου πλέον προπτωχευτικού πλαισίου διάσωσης των ευρισκόμενων σε δυσχερή οικονομική θέση επιχειρήσεων σε όσο γίνεται διαδραστικότερη συνύπαρξη με το ιστορικά προσαρμοσμένο πτωχευτικό δίκαιο. Οπότε, το πάγιο αίτημα της συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών καλείται να λειτουργήσει ικανοποιητικά σε συνάρτηση με τις ισχύουσες εξωπτωχευτικές διασωστικές παρεμβάσεις προς όφελος τόσο των εμπλεκόμενων επιχειρηματικών φορέων, όσο και του πολύμορφου στην προκειμένη περίπτωση δημόσιου συμφέροντος.

- A. Οι πρώτες ρυθμίσεις και ο ν. 1386/1983 με τις τροποποιήσεις του για τις προβληματικές επιχειρήσεις
- B. Η μετεξέλιξη του ν. 1892/1990 με τις προσθήκες του για τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις
- Γ. Ο Πτωχευτικός Κώδικας του ν. 3588/2007 και οι τροποποιήσεις του
- Δ. Το νέο μοντέλο αφερεγγυότητας του ν. 4738/2020

A. Οι πρώτες ρυθμίσεις και ο ν. 1386/1983 με τις τροποποιήσεις του για τις προβληματικές επιχειρήσεις

1. Το αρχικό πρόβλημα των αφερέγγυων ελληνικών ιδιωτικών επιχειρήσεων¹ δεν προέκυψε αιφνιδιαώς ούτε υπερέβαινε έστω στοιχειωδώς τη δυνατότητα έγκαι-

* Η παρούσα μελέτη αφιερώνεται στον αδελφικό και οικογενειακό φίλο καθώς και εξάιμερο επιστήμονα Καθηγητή Εμπορικού Δικαίου της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ **Γεώργιο Ν. Μιχαλόπουλο**. Έφυγε από κοντά μας τόσο απρόσμενα, αφήνοντάς μας όμως σε αντιστάθμισμα ως διαρκή παρακαταθήκη τον καθαρό ακαδημαϊκό και καθημερινό του λόγο, τον βαθύ ανθρωπισμό και τη σπάνια κουλτούρα του, συνοδευόμενα από το αστείρευτο λεπτό του χαρακτηριστικό χιούμορ. Η επικαιροποίηση της μελέτης εκτείνεται έως τον Φεβρουάριο 2022.

1. Παράλληλα, η χρηματοοικονομική εικόνα των δημόσιων επιχειρήσεων κάθε μορφής παρουσίαζε σχεδόν παγίως ελλειμματική κατάσταση, γεγονός που όλες οι μεταπολεμικές ελληνικές κυβερνήσεις και όχι μόνον έμοιαζε να το έχουν αποδεχθεί ως οιονεί φυσιολογικό, καταφεύγοντας στην εύκολη πάντοτε λύση της επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού με τα τρέχοντα ελλείμματα των εν λόγω επιχειρήσεων. Οπότε, για να μπορούν να εξυπηρετηθούν είτε στοιχειωδώς είτε πλουσιοπάροχα τις περισσότερες φορές οι κρατικές δαπάνες στο σύνολό τους, το Ελληνικό Δημόσιο κατέφευγε με τη σειρά του σε εσωτερικό

ρης διάγνωσής του. Υπήρξε φυσικό ουσιαστικά επακόλουθο του εφησυχασμού ως προς το κρατούν μεταπολεμικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, σε συνάρτηση με τα εκάστοτε ταραχώδη συνθήκες πολιτικά δρώμενα της εποχής και με αποκορύφωμα την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας των ετών 1967 - 1974. Η σταδιακή μετάβαση μετά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες της παγκόσμιας οικονομίας με ηγέτιδα τις ΗΠΑ από τον έντονο κρατικό παρεμβατισμό σε κατά περίπτωση διακυβερνήσεις ακόμη και νεοφιλελεύθερου τύπου συνάντησε το ελληνικό αναπτυξιακό μοντέλο καθοριστικά εξαρτημένο από τον κρατικό προστατευτισμό. Τούτο οδήγησε με μεγαλύτερη ένταση τις εγχώριες ιδιωτικές επιχειρήσεις σε ευρύτερο παραγωγικό και οικο-

νομικό αδιέξοδο λόγω στο μεταξύ και της πλήρους ένταξης της Ελλάδας από το 1981 στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, κυρίως δε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), όπου ο ελεύθερος ανταγωνισμός ήταν θεσμικά κατοχυρωμένος, συνοδευόμενος από την κατάρτιση των διαφόρων δασμολογικών φραγμών ως μορφή εθνικής προστασίας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του παρελθόντος. Βεβαίως, η όλη κατάσταση επιδεινώθηκε ραγδαία αφενός μεν λόγω μεταξύ άλλων της αύξουσας απελευθέρωσης των κεφαλαίων καθώς και της επιχειρηματικής εν γένει κινητικότητας εντός πλέον της μετεξελιγμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε), αφετέρου δε σε σχέση επιπλέον με τον νομισματικό παράγοντα μετά την ένταξή μας στην ευρωζώνη το 2002 και την επελευθέρωση παράλληλα απορρύθμιση (deregulation) των διεθνών οικονομικών σχέσεων², ανάλυση που υπερβαίνει σαφώς τα όρια αυτής της μελέτης³.

Μάλιστα το όλο ζήτημα είχε με την πάροδο των ετών αποκτήσει πέραν των υπολοίπων ιδιαίτερα οξυμένη διάσταση αναφορικά με τον εξαιρετικά υψηλό τραπεζικό δανεισμό από το εγχώριο κατά βάση χρηματοπιστωτικό σύστημα προς τις μεγάλες κυρίως ελληνικές μεταπολεμικές επιχειρήσεις. Οι τελευταίες δυσκολευόμενες πλέον να παράξουν ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες τόσο για την κάλυψη των αναγκών της εσωτερικής αγοράς, όσο και με εξαγωγικό προορισμό, κινδύνευαν άμεσα με διακοπή της λειτουργίας τους λόγω και των συνεχώς διογκούμενων καταναλωτικών εισαγωγών από τις ευρωπαϊκές πρωτίστως χώρες. Η κατάσταση όμως αυτή με τη σειρά της δημιουργούσε αφενός μεν κίνδυνο ακόμη και κατάρρευσης ενδεχομένως της υπάρχουσας τότε τραπεζικής αγοράς από τις υπερβολικές «κόκκινες» χρηματοδοτήσεις, αφετέρου δε οδηγούσε αναπόφευκτα στη δημιουργία κυρίαρχου κοινωνικοοικονομικού συνάμα δε και πολιτικού προβλήματος σχετικά με την ήδη εξασθενημένη απασχολησιμότητα του εναπομείναντος λόγω αυξημένων τα προηγούμενα χρόνια μεταναστευτικών ροών εσωτερικού εργατικού δυναμικού⁴.

2. Συνεπώς, υπό τα ανωτέρω οικονομικοκοινωνικά δεδομένα και σε συνάρτηση με το πολιτικά κρατούν κλίμα της εποχής, το οποίο στην Ελλάδα καθώς και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη⁵ εξακολουθούσε να αντιμετωπίζει θετι-

καθώς και εξωτερικό συνεχώς αυξανόμενο δανεισμό («Ποιος είδε κράτος λιγοστό, σ' όλη τη γη μοναδικό, εκατό να εξοδεύει, και πενήντα να μαζεύει;» Γ. Σουρής). Αποτέλεσμα όλου αυτού του δημοσιονομικού «μηχανισμού» ήταν να θεσπισθεί έστω καθυστερημένα με το άρθρο 40 ν. 3710/2008 η προσθήκη άρθρου 14α στον ν. 3429/2005 για την ισχύουσα ευχέρεια ειδικής εκκαθάρισης suis generis δημόσιων επιχειρήσεων κατά το πρότυπο του άρθρου 46α ν. 1892/1990, δεδομένου ότι αυτή δεν ήταν επιτρεπτή (sic) υπό το μέχρι τότε εφαρμοζόμενο καθεστώς για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις (πρβλ. ΑΕΔ 29/1995, Δ.Ε.Ν. 1997, 225 επ· ΜΠρΑΘ 4164/2010, ΔΕΕ 2010, 1191 επ, με σημ. Ε. Περράκη, 1193· ΜΕφΘεσ 268/2017, Αρμ 2017, 241 επ· ΜΠρΘεσ 696/2018, Αρμ 2021, 1882 επ· ΤρΕφΑΘ 1645/2019, ΔΕΕ 2019, 1619 επ, με παρ. Γ. Μιχαλόπουλου, 1624 επ· ΜΠρΘεσ 4159/2020, Αρμ 2021, 1885 επ· ΕιρΘεσ 3/2021, Αρμ 2021, 1887 επ· ΕιρΘεσ 14/2021, Αρμ 2021, 1889 επ, με παρ. Ι. Ρεβολίδη, 1891 επ). Τελικά όμως η χώρα κατέληξε λόγω πληθώρας αρνητικών γενικότερα επιλογών να οδηγηθεί σταδιακά μαζί με το εθνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα στα γνωστά Μνημόνια των ετών 2010 και μετά, βλ. συνοπτικά, Σ. Ψυχομάνης, Το Ελληνικό Οικονομικό Πρόβλημα, 2011, 51 επ· Ο ίδιος, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2021⁹, 29· Δ. Αυγητίδης, Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπρωχευτικών συμφωνιών, 2011, 3 επ· Β. Δούβλης, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, 1107 επ· Ο ίδιος, Διεθνείς δράσεις κατά της φοροδιαφυγής - φοροαποφυγής: «Η Μεγάλη Χίμαιρα»; ΔΕΕ 2015, 771· Ο ίδιος, Ελληνική Χρηματοπιστωτική Κρίση, ΔΕΕ 2017, 593 επ· Γ. Γαλανόπουλος, Η Πολιτική των Αποκρατικοποιήσεων στην Περίοδο της Οικονομικής κρίσης, 2020, 9 επ, 17 επ, 28 επ, 33 επ, 83 επ· Περράκης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2021⁴, 20, 584 επ. Ευρύτερα, Δούβλης, Η συμβολή του δικαίου της επιχειρήσεως στην επίλυση του προβλήματος της μονοπρόσωπης εταιρίας, Αφ. Κ. Ρόκαν, 1985, 148 επ· Ο ίδιος, Μέθοδοι και νομικό καθεστώς ιδιωτικοποίησης κρατικών επιχειρήσεων στο ελληνικό οικονομικό δίκαιο, 1988, 1 επ, 22· Σ. Πανταζόπουλος, Περί δημοσίων επιχειρήσεως, 1983, 28 επ, 43 επ, 51 επ, 69 επ, 93 επ· Ζ. Παπαθανασίου-Παπαϊωάννου, Άσκηση δημοσίας διοικήσεως μέσω νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, 1985, 1 επ, 68 επ· Ι. Αναστόπουλος, Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις, 1987, 1 επ, 33 επ· Ι. Συμειωνίδης, Η φύση των πράξεων των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου του δημόσιου τομέα, 1991, 25 επ, 47 επ· Μ. Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, Ιδιωτικές και δημόσιες επιχειρήσεις, 1993, 5 επ, 35 επ, 58 επ· Ινστιτούτο Μελέτης της Ελληνικής Οικονομίας (ΙΜΕΟ), Οι δημόσιες επιχειρήσεις και το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης: Η ελληνική περίπτωση, 1996, 29 επ, 87 επ· Α. Γεωργακόπουλος, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τ. 1/ τεύχ. 3 - Πτώχευση και εξυγίανση, 1997², 305 επ, 309 επ· Θ. Χατζηγάγιος, Οι κρατικές ενισχύσεις στις προβληματικές επιχειρήσεις, 2004, 234 επ· Α. Τσιρωνάς, Αποκρατικοποιήσεις, 2006, 135 επ· Α. Καϊδατζής, Συνταγματικοί περιορισμοί των ιδιωτικοποιήσεων, 2006, 53 επ· Γαλανόπουλος (2020), 15 επ· Α. Πλιάκος, Εισαγωγή στο Οικονομικό Δίκαιο, 2021², 145 επ. Τέλος, Ν. Konstantinidis, L' intervention du secteur public dans les entreprises privées en difficulté, 1995, 43 επ, 219 επ.

2. Δούβλης, ΔΕΕ 2015, 787· Ο ίδιος, Η Υποχρεωτική Αυτόματη Ανταλλαγή Φορολογικών Πληροφοριών και η επέκτασή της στις Διασυνοριακές Ρυθμίσεις με την Οδηγία 2018/822/ΕΕ, ΔΕΕ 2019, 12.
3. Παλαιότερα, Νεγρεπόντη-Δελιβάνη (1993), 5 επ. Πιο σύγχρονα, Ψυχομάνης, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος - Οι τράπεζες και η εποπτεία τους, 2009², 29 επ, 46 επ, 393 επ· Ν. Ρόκας κ.ά., Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 2016³, 37 επ, 89 επ, 109 επ· Δούβλης, ΔΕΕ 2017, 593 επ, 595 επ, 598 επ· Ο ίδιος, Σχέσεις του Οικονομικού Δικαίου με το Εμπορικό Δίκαιο και διασύνδεσή τους με τη σύγχρονη Διοίκηση Επιχειρήσεων, ΕΛΛΔνη 2020, 341 επ· Φ. Αθανασίου, Κρίση δημόσιου χρέους και τραπεζικό σύστημα στη ζώνη του ευρώ, 2018, 18 επ· Γαλανόπουλος (2020), 5 επ, 7 επ, 21 επ. Επίσης, ανωτ. σημ. 1.
4. Ενδεικτικά, πρβλ. ΕφΠειρ 1306/1995, ΔΕΕ 1996, 168 επ, με σημ. Περράκη, 170 επ.
5. Με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη Γαλλία υπό τη σοσιαλιστική διακυβέρνηση του F. Mitterrand, βλ. Δούβλης, Οι πρόσφατες αποφάσεις του γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου και ο ρόλος του στις εθνικοποιήσεις - Παρατηρήσεις μαζί με τη μετά-

κά πρακτικές παρεμβατικού χαρακτήρα, η θέσπιση του ν. 1386/1983⁶ δεν αποτέλεσε έκπληξη. Πρόκειται για την εισαγωγή ενός διοικητικά κυρίως οργανωμένου παραπτωχευτικού συστήματος προσπάθειας οιονεί αναγκαστικής εξυγίανσης⁷ υπό τον άμεσο έλεγχο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, όπου και η συνέχιση κατ' αρχάς λειτουργίας της αποκαλούμενης προβληματικής επιχείρησης στο στάδιο της προσωρινής ανάληψης της διοίκησής της (άρθρα 2 παρ. 2, α' και 7 παρ. 1 σε συνδυασμό με άρθρο 8 παρ. 4 ν. 1386/1983) από τον νεοουσταθέντα Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (Ο.Α.Ε.). Υπό την εποπτεία του δημόσιας υφής αυτού Οργανισμού θα έπρεπε να επιτευχθεί ικανοποιητική σύνθετη αναδιάρθρωση των οικονομικών υποχρεώσεων της προβληματικής επιχείρησης, επιτρέποντάς της με τον τρόπο αυτόν να συνεχίσει ομαλά πλέον την παραγωγική της δράση εκτός πλαισίου Ο.Α.Ε. Εφόσον όμως τούτο δεν μπορούσε για οποιονδήποτε λόγο να επιτευχθεί μέσω της προσωρινής διοίκησης του Ο.Α.Ε. εντός ευλόγου χρόνου ή ίσως και εξ υπαρχής εάν η επιχείρηση κρινόταν μη βιώσιμη (άρθρα 7 παρ. 3, 8 παρ. 7 και 9 παρ. 1 ν. 1386/1983), προβλεπόταν η διεξαγωγή δια της δικαστικής οδού ή με απευθείας απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας μιας όσο γίνεται πιο αποτελεσματικής ειδικής καλούμενης για τον σκοπό αυτόν εκκαθάρισης⁸

φραση των αποφάσεων της 16.1 και 11.2.1982 του γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου, ΝοΒ 1982, 1182 επ, 1191 επ· *Ο ίδιος*, Οι εθνικοποιήσεις και το γαλλικό δίκαιο, ΕΕμπΔ 1982, 337· *Ο ίδιος* (1988), 128 επ, 157 επ, 169 επ. Γενικότερα σε διασύνδεση των οικονομικοπολιτικών παρεμβατικών πρακτικών με το Οικονομικό Δίκαιο, *Δούβλης* (1988), 11 επ· *Ο ίδιος*, ΕλλΔνη 2020, 341 επ· *Πλιάκος* (2021²), 2 επ, 66 επ. Για την επιρροή της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου στην πτώχευση, βλ. πρόσφατα, *Περάκης* (2021⁴), 16 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 25 επ.

6. Μεταξύ υπερπληθώρας έργων, *Περάκης*, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Εξυγίανσης των Επιχειρήσεων, 1987, 26 επ, 93 επ, 109 επ, 133 επ, 204 επ, με εκτενείς παραπομπές· *Ο ίδιος* (2021⁴), 14· *Δούβλης* (1988), 11 επ, 89 επ· *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στην απόφαση ΔΕΚ 30.5.1991 (υπόθεση «ΒΕΛΚΑ»), ΕλλΔνη 1991, 1606 επ, 1618· *Ο ίδιος*, Η τοκοφορία των εργατικών απαιτήσεων στην πτώχευση, την εξυγίανση και την εκκαθάριση υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, 1996, 18 επ, με αναλυτική βιβλιογραφία· *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2017, 596· *Γεωργακόπουλος* (1997²), 223 επ· *Π. Βαφειάδου/Ε. Γιαννοπούλου*, Δίκαιο Πτώχευσης, Εξυγίανσης και Ειδικής Εκκαθάρισης των Επιχειρήσεων, 1997, 435 επ, 442 επ, 457 επ· *Ν. Σκανδάμης κ.ά.*, Εφαρμογές Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου, τ. II - Προβληματικές επιχειρήσεις και κοινοτικό δίκαιο, 2003, 15 επ, 81 επ, 85 επ· *Λ. Κοτσίρης/Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, Δίκαιο Εξυγίανσης και Εκκαθάρισης Προβληματικών Επιχειρήσεων, 2006³, 5 επ, 20 επ· *Αυγητίδης* (2011), 54 επ· *Μιχαλόπουλος*, Οι προπτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας του Πτωχευτικού Κώδικα - Από την συνδιαλλαγή επιστροφή στην εξυγίανση, 2013, 19 επ· *Ψυχομάνης*, (2021⁹), 15.
7. Που δεν έχει καμία σχέση με την αναγκαστική διαχείριση ακινήτου ή επιχείρησης υπό τους όρους των άρθρων 1034 επ ΚΠολΔ, η οποία μπορεί να επιβληθεί με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας στην προκειμένη περίπτωση της επιχείρησης μετά από αίτηση δανειστή με εκτελεστό τίτλο για την απαίτησή του επιδοθέντα στην οφειλέτρια επιχείρηση με επιταγή προς εκτέλεση. Πρβλ. σχετικά, ΕφΑθ 5461/2014, ΧρΙΔ 2015, 370 επ, με παρατ. *Π. Γεωργαντόπουλου*, 372 επ.
8. Η οποία δεν ταυτίζεται βεβαίως με την ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων, βλ. *Μ. Δούβλη*, Η ειδική εκκαθάριση πι-

της υπόψη επιχείρησης⁹.

3. Πάντως ο ν. 1386/1983 ως χαρακτηριστικό δείγμα Διοικητικού Οικονομικού Δικαίου δεν ήταν κυριολεκτικά η πρώτη προσπάθεια υιοθέτησης από την Ελληνική Πολιτεία ενός θεσμικού πλαισίου διάσωσης και εφόσον κατόπιν απαιτηθεί ειδικής εκκαθάρισης όσων μεγάλων κυρίως ιδιωτικών επιχειρήσεων ευρίσκοντο σε κατάσταση παύσης πληρωμών, δηλαδή στο κατώφλι ουσιαστικά της κήρυξής τους σε πτώχευση. Εκτός των κατά καιρούς διάσπαρτων νομοθετημάτων που αφορούσαν τον τραπεζικό τομέα¹⁰, σε επίπεδο εμπορικών επιχειρήσεων αυτό ξεκίνησε να μεθοδεύεται πιο οργανωμένα¹¹

στωτικών ιδρυμάτων, ΕλλΔνη 2016, 1623 επ, 1625 επ, 1629 επ, με λεπτομερή αναφορά στο προγενέστερο και το ισχύον εσωτερικό θεσμικό καθεστώς, στο αντίστοιχο ευρωπαϊκό πλαίσιο καθώς και εκτενή βιβλιογραφία. Περαιτέρω, *Δούβλης*, Το Σχέδιο Αναδιοργάνωσης Πτωχευμένων Επιχειρήσεων (άρθρα 107-131 ΠτΚ) στη Νομολογία, ΔΕΕ 2016, 456 επ, 463 επ· *Ο ίδιος*, ΕλλΔνη 2020, 344· *Γ. Ψαρουδάκης*, Η κατάταξη των πιστωτών στην τραπεζική αφερεγγυότητα, Αρμ 2016, 2009 επ· *Ι. Βενιέρης*, Πιστωτικό ίδρυμα υπό ειδική εκκαθάριση και μεταβίβαση έννομης σχέσης κατά τα άρθρα 63B, 63Δ Ν. 3601/2007 (γγμδ), ΧρΗΔικ 2017, 43 επ· *Α. Σπυρίδωνος*, Σύμφωνο προαίρεσης (optio) και αξίωση επαναγοράς (εξαγοράς) μερίδας συνεταιριστικής τράπεζας υπό ειδική εκκαθάριση, ΔΕΕ 2021, 620 επ· *Περάκης* (2021⁴), 21, 23, 575 επ. Ιδιαίτερα όσον αφορά στο κοινοτικό-ενωσιακό καθεστώς εξυγίανσης και εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων, βλ. *Δούβλης*, Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο, 2003, 221 επ, 248 επ, 233 επ· *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2017, 594 επ, 600 επ· *Αυγητίδης*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας σε κοινοτικό επίπεδο - Τα όρια παρέμβασης του κοινοτικού νομοθέτη στο πτωχευτικό δίκαιο, σε: *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών*, Κοινοτικό Δίκαιο και Εμπορικό Δίκαιο (Πρακτικά 16^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου), 2007, 349 επ, 364 επ· *Μ. Δούβλη*, ΕλλΔνη 2016, 1629 επ· *Περάκης* (2021⁴), 21, 575 επ. Ούτε όμως και με την κοινή εκκαθάριση ανωνύμων εταιρειών σύμφωνα με τα ισχύοντα άρθρα 167 επ ν. 4548/2018 σχετίζεται η επισκοπούμενη ειδική εκκαθάριση, βλ. περιεκτικά, *Αυγητίδης* (2011), 17 επ· *Ν. Ρόκας*, Εμπορικές Εταιρίες, 2019⁹, 486 επ· *Ι. Ρόκας*, Εταιρίες, 2019⁶, 179 επ· *Ε. Αλεξανδρίδου*, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 2019³, 501 επ· *Π. Παναγιώτου*, Εμπορικό Δίκαιο, 2019, 604 επ· *Ψυχομάνης*, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 2020⁴, 498 επ· *Ε. Καραμανάκου*, σε: *Γ. Σωτηρόπουλος* (επιμ.), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, τ. 1, 2020, 2196 επ, 2210 επ, 2232 επ· *Δ. Μυλωνόπουλος*, Δίκαιο του Εμπορίου, 2020², 163· *Δούβλης*, ΕλλΔνη 2020, 356· *Χ. Ταρνανίδου*, Ρυθμίσεις εμπορικών εταιρειών, 2021, 397 επ. Τέλος, για την ειδική εκκαθάριση δημόσιων επιχειρήσεων, ανωτ. σημ. 1.

9. Αντί πολλών, *Περάκης* (1987), 174, 214 επ· *Δούβλης* (1988), 18 επ, 22 επ, 24· *Ο ίδιος*, ΕλλΔνη 1991, 1606· *Ο ίδιος* (1996), 20, 40 επ, 77 επ· *Μ. Αγγελάκης*, Το σημερινό καθεστώς της ειδικής εκκαθάρισης των προβληματικών και υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, Δελτ.ΕΕΤ, τεύχ. 31/1991, 81 επ· *Θ. Λιακόπουλος*, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 1994, 54 επ· *Κ. Παμπούκης*, Οριστική και προσωρινή περάτωση της εκκαθάρισης του ν. 1386/83 (γγμδ), ΕπισκεΔ 1995, 745 επ· *Γεωργακόπουλος* (1997²), 238· *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 503 επ, 509 επ, 531 επ· *Π. Γέσιου-Φαλτσή*, Νομική φύση και δυνατότητα προσβολής της διαδικασίας ειδικής εκκαθάρισης προβληματικών επιχειρήσεων (γγμδ), Δ 2000, 900 επ· *Π. Αρβανιτάκης*, Η ερμηδοκία στις δίκες για την ειδική εκκαθάριση προβληματικών επιχειρήσεων, ΧρΙΔ 2005, 484 επ.
10. *Γεωργακόπουλος* (1997²), 209· *Δούβλης* (2003), 230 επ, 236· *Μ. Δούβλη*, ΕλλΔνη 2016, 1625 επ.
11. Για τις ad hoc προγενέστερες του ν.δ. 3562/1956 περιπτώσεις, *Περάκης* (1987), 26· *Ο ίδιος* (2021⁴), 45· *Γεωργακόπου-*

μέσω της ψήφισης του ν.δ. 3562/1956 (νομοθεσία «παγωμένων πιστώσεων») για την υπαγωγή ανωνύμων αρχικά εταιρειών¹² υπό τη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών τους ή τη θέση των εν λόγω εταιρειών σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης. Το υπόψη νομοθέτημα, το οποίο δεν σχετίζεται με τη μεταγενέστερα θεσπισθείσα έκτακτη παραπτωχευτική συλλογική ειδική διαχείριση των άρθρων 68 επ ν. 4307/2014¹³, καταργήθηκε από το άρθρο 181, περ. γ' με την επιφύλαξη του επόμενου άρθρου 182 ν. 3588/2007 (ΠτΚ), παρέιχε υπό προστατευτικό πέπλο από ατομικά καταδιωκτικά μέτρα και αιτήσεις πτώχευσης την ευχέρεια σε πιστωτές εκπροσωπούντες το πενήντα τοις εκατό (50%) και άνω του συνόλου των λογιστικά βεβαιωμένων εταιρικών απαιτήσεων, οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να αποπληρωθούν λόγω στάσης πληρωμών της επιχείρησης¹⁴, να επιδιώξουν με αίτησή τους

λος (1997²), 208 επ· *Μιχαλόπουλος* (2013), 15 επ.

12. Βάσει των άρθρων 28 και 29 παρ. 2 ν.δ. 3562/1956 προβλεπόταν η δυνατότητα επεκτατικής εφαρμογής του σχετικού προστατευτικού καθεστώτος και επί ομορρυθμών ή ετερορρυθμών εταιρειών καθώς και εταιρειών περιορισμένης ευθύνης. Τούτο πραγματοποιήθηκε με την έκδοση του β.δ. της 22/28.12.1956, το οποίο και αυτό καταργήθηκε από το άρθρο 181, περ. γ' με την επιφύλαξη του επόμενου άρθρου 182 ν. 3588/2007 (ΠτΚ).
13. Η οποία, πριν απενεργοποιηθεί εφεξής χωρίς να καταργηθεί μαζί με το σχετικό π.δ. 133/2016 από το άρθρο 265 παρ. 3 και 6 ν. 4738/2020, στόχευε στη μέσω εκκαθάρισης σε λειτουργία ολική ή μερική εκποίηση προς υγιή παραγωγικό φορέα του ενεργητικού της υπαγόμενης σε αυτό το ιδιαίτερο παραπτωχευτικό καθεστώς υπερχρεωμένης επιχείρησης, κατ' απολύτη μάλιστα συνάφεια προς την ειδική εκκαθάριση σε λειτουργία του άρθρου 106ια προϊσχύσαντα ΠτΚ (ν. 3588/2007), όπου εισήχθη με το άρθρο 12 ν. 4013/2011 (κατωτ. υπό Κεφ. Γ'), αλλά και του προγενέστερου άρθρου 46α ν. 1892/1990 (κατωτ. υπό nos 7-8), βλ. *Δούβλης*, ΔΕΕ 2017, 602 επ· *Περάκης* (2021⁴), 21, 460 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 21, 181 επ· *Μιχαλόπουλος*, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, 2021⁶, 69 επ, 79 επ, 81 επ, 83 επ· *Π. Κολοτούρος*, Δικονομικές ακυρότητες της διαδικασίας ειδικής εκκαθάρισης του ν. 4307/2014 και δικαίωμα ακρόασης της οφειλέτριας εταιρείας (γνμδ), ΕΕμπΔ 2021, 610 επ, 612. Ενδεικτικά πρβλ. πιο πρόσφατα, ΑΠ 1335/2020, ΕΕμπΔ 2021, 495 επ, με παρ. *Αρβανιτάκη*, 509 επ· ΜΕφΑθ 6028/2020, ΕΕμπΔ 2020, 198 επ, με παρ. *Θ. Κουλουριάνου*, 210 επ, 971 επ· ΜΕφΘεσ 249/2020, Αρμ 2021, 605 επ· ΜΕφΝαυπλ 36/2021, ΔΕΕ 2021, 371 επ.
14. Για την έννοια της γενικής και μόνιμης αδυναμίας εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων οικονομικών οφειλών, άλλως στάσης πληρωμών στο προπτωχευτικό και πτωχευτικό πεδίο σύμφωνα με τα άρθρα 32 παρ. 2 και 77 του ισχύοντος ν. 4738/2020, *Περάκης* (2021⁴), 74 επ, 144 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 57 επ, 60 επ, 65 επ, 69 επ, 71 επ, 113 επ, 208, 210 επ· *Μ. Σπυριδάκης*, Εγχειρίδιο Πτωχευτικού Δικαίου και Δικαίου Αφερεγγυότητας, 2021, 9 επ, 12. Όσον αφορά ιδιαίτερα στην κατάσταση παύσης πληρωμών σύμφωνα με τον ν. 1386/1983, βλ. άρθρο 5 παρ. 2, β', που ορίζει ότι αυτό σημαίνει γενική και μόνιμη μη πληρωμή ληξιπρόθεσμων χρεών, αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα, ανεξάρτητα από τη σχέση ιδίων και ξένων κεφαλαίων της επιχείρησης. Για το ίδιο θέμα στον ν. 1892/1990, βλ. άρθρο 46 παρ. 1, εδ. β', όπως το τελευταίο αντικαταστάθηκε από την παρ. 3 του άρθρου 60 ν. 2324/1995, πρβλ. ΕφΔωδ 293/1997, Αρμ 1999, 527 επ, με παρ. *Φ. Ομπέση*, 534 επ· ΕφΠειρ 621/1999, ΔΕΕ 2000, 515 επ· ΕφΑθ 5784/2006, ΔΕΕ 2007, 197 επ. Για την έννοια της παύσης πληρωμών στο άρθρο 3 παρ. 1 ν. 3588/2007 (καταργηθείς ΠτΚ), *Σ. Αλεξανδρής*, Σχόλιο στην ΠΠραΘ 55/2010, ΝοΒ 2010, 1211 επ, 1215· *Αυγη-*

προς το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο (Πολυμελές Πρωτοδικείο) και με τη συνδρομή ορισμένων περαιτέρω αναγκαίων διοικητικών προϋποθέσεων την κήρυξη της συγκεκριμένης επιχείρησης σε καθεστώς προσωρινής διαχείρισης αντί της επαπειλούμενης πτώχευσής της. Τούτο δε με σκοπό είτε τη συνέχιση της λειτουργίας και την οικονομική τελικά διάσωση της επιχείρησης είτε τη διενέργεια ειδικής εκκαθάρισης των περιουσιακών της στοιχείων (άρθρα 1 παρ. 1, 4 παρ. 5 και άρθρα 10 - 11 ν.δ. 3562/1956), με απώτερο στην προκειμένη περίπτωση στόχο τον τερματισμό της προσωρινής διαχείρισης και την επαναφορά της επιχείρησης στην προηγούμενη της εκκαθάρισης κατάσταση (άρθρα 10 παρ. 3 και 17 επ ν.δ. 3562/1956). Μάλιστα με βάση τα άρθρα 18 και 23 παρ. 1 ν.δ. 3562/1956 παρέχεται η ευχέρεια στον ειδικό εκκαθαριστή να εκποιήσει ακολουθώντας τις διατάξεις του ν.δ. 17 Ιουλίου/13 Αυγούστου 1923 (άρθρο 19 ν.δ. 3562/1956) την περιουσία της υπαχθείσας στο εν λόγω καθεστώς εταιρείας ως σύνολο μαζί με τα υπάρχοντα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας¹⁵.

4. Σύμφωνα επομένως με τα προλεχθέντα, ο ν. 1386/1983 στην αρχική του μορφή ρύθμιζε την ειδική εκκαθάριση στο άρθρο 9, αφορούσε δε επιχειρήσεις ανεξάρτητα από την προγενέστερη νομική τους κατάσταση (αναγκαστική διαχείριση, κοινή εκκαθάριση, πτώχευση κλπ). Κατά ταύτα, μετά από αίτηση ενεργοποίησης της ειδικής εκκαθάρισης από οποιονδήποτε είχε έννομο συμφέρον, φυσικά δε και από τον Ο.Α.Ε., προβλεπόταν σε σύντομους χρόνους η εκδίκαση και έκδοση αντίστοιχα αμετάκλητης απόφασης από το Εφετείο της περιφέρειας της έδρας της επιχείρησης ακολουθώντας την περί εκούσιας δικαιοδοσίας δικονομική διαδικασία (άρθρα 739 επ ΚΠολΔ). Ο διοριζόμενος με τον τρόπο αυτόν εκκαθαριστής θα έπρεπε να διεξάγει το έργο του βάσει των άρθρων 18 - 22 του προαναφερθέντος ν.δ. 3562/1956, έχοντας τη δυνατότητα παράλληλα να επιτρέψει τη συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης ή τμημάτων της κατά την εύλογη διάρκεια και μόνον της ειδικής εκκαθάρισης (άρθρο 9 παρ. 2 ν. 3186/1983). Επίσης, μπορούσε να προχωρήσει στην απόκτηση περαιτέρω περιουσιακών στοιχείων υπό το ισχύον τότε ευνοϊκό θεσμικό καθεστώς ενίσχυσης των παραγωγικών επενδύσεων (άρθρο 9 παρ. 5 ν. 1386/1983, που παραπέμπει στον αναπτυξιακό ν. 1262/1982). Ως προς τα λοιπά, η σύνταξη του σχετικού πίνακα απαιτήσεων κατόπιν αναγγελίας των πιστωτών και η διανομή των όποιων προϊόντων της εκκαθάρισης γίνονταν βάσει των οικείων κανόνων του ΚΠολΔ (άρθρο 9 παρ. 3 - 4 ν. 1386/1983), δεδομένου ότι η υπόψη διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης δεν είχε ως

τίδης (2011), 181· *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 106 επ. Τέλος, αναφορικά με τα ευρύτερα αίτια και συμπτώματα της οικονομικής κρίσης, *Περάκης* (2021⁴), 137 επ.

15. *Δούβλης* (1988), 27· *Ο ίδιος* (1996), 20, 45· *Γεωργακόπουλος* (1997²), 207 επ, 271· *Λιακόπουλος*, Γενικό Εμπορικό Δίκαιο, 1998³, 264 επ· *Αυγητίδης* (2011), 53 επ· *Μιχαλόπουλος* (2013), 17 επ· *Περάκης* (2021⁴), 14. Πρβλ. και ΑΠ 341/2003, ΕΕμπΔ 2003, 689 επ· ΑΠ 191/2005, ΕΕμπΔ 2005, 808 επ· ΑΠ 236/2007, ΧρΙΔ 2007, 639 επ· ΑΠ 237/2007, ΕΛΛΔνη 2007, 1102 επ· ΑΠ 1177/2007, ΝοΒ 2007, 2447· ΟΛΑΠ 4/2008, ΔΕΕ 2008, 626 επ, με σημ. *Μ. Τσολάκη*, 628 επ = ΕπισκΕΔ 2008, 495 επ, με παρ. *Παμπούκη*, 499 επ· ΑΠ 5/2008, ΧρΙΔ 2008, 555 επ· ΑΠ 409/2010, ΧρΙΔ 2011, 287 επ· ΣτΕ 855/2017, ΝοΒ 2017, 1184.

πρωταρχικό εξυγιαντικό στόχο τη διάσωση - διατήρηση της επιχείρησης¹⁶, αλλά την ικανοποίηση των δανειστών μέσω μιας *suvis generis* συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁷. Πάντως η ευχέρεια εκποίησης της επιχείρησης ως σύνολο μαζί με τα υφιστάμενα ύλη δικαιώματα δεν αποκλείεται ούτε και υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, με την έννοια ότι προβλέπεται ρητά από το κατά τα ανωτέρω παραπεμπόμενο άρθρο 18 ν.δ. 3562/1956¹⁸. Τέλος, αξίζει εδώ να επισημανθεί, ότι η παρ. 4 του άρθρου 9 ν. 1386/1983 δημιουργεί γενικό προνόμιο υπέρ των απαιτήσεων του Ο.Α.Ε. κατά τη διανομή του προϊόντος των ειδικών εκκαθαρίσεων σύμφωνα με τους κανόνες του άρθρου 975 ΚΠολΔ. Πέραν εξάλλου της παραπάνω δικαστικής διαδικασίας για την ενεργοποίηση της ειδικής εκκαθάρισης, σημειώνεται ότι παράλληλη διοικητική ευχέρεια στο πλαίσιο των εξυγιαντικών μέτρων διατηρούσε και ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας (άρθρο 7 παρ. 3 ν. 1386/1983)¹⁹.

16. Ευρύτερα για το σύγχρονο αίτημα διάσωσης των ευρισκόμενων υπό τις όποιες συνθήκες αφερεγγυότητας επιχειρήσεων και μέσω της μεταβίβασης τους σε οικονομικά υγιείς παραγωγικούς φορείς, βλ. αντί πολλών, *Περάκης* (1987), 7 επ, 75 επ· *Ο ίδιος* (2021⁴), 1 επ, 7 επ, 12 επ, 14 επ, 18 επ, 39 επ, 137 επ, 452 επ, 459 επ, 465 επ· *Δούβλης*, Εισαγωγή στην έννοια του δικαίου της επιχείρησης, ΠειρΝομ 1981, 11 επ, 20 επ· *Ο ίδιος* (1996), 15 επ· *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2016, 463 επ· *Χατζηγάγιος* (2004), 111 επ, 185 επ· *Κοτσιρή/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 235 επ· *Αυγητίδης* (2011), 10 επ, 51 επ, 77 επ, 115 επ, με ενδιαφέρουσες αναφορές συγκριτικού δικαίου· *Μιχαλόπουλος* (2013), 1 επ, 25 επ· *Ch. Paulus κ.ά*, Το Πτωχευτικό Δίκαιο ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της αγοράς, ΔΕΕ 2015, 1065 επ· *G. Dannecker*, Το Γερμανικό Πτωχευτικό Δίκαιο - αναγκαίο μέσο προστασίας των πιστωτών ή ανασταλτικός παράγοντας για την οικονομία; ΠοινΧρ 2015, 81 επ· *I. Δρίτσουλας*, σε: *Δ. Λαδάς* (επιμ.), Τραπεζικές συναλλαγές, 2016, 328 επ· *Κοτσιρή*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2017¹⁰, 575 επ· *Κ. Φώτου*, Η πρόβλεψη της πτώχευσης - Το υπόδειγμα Altman (Z-score), ΔΦΝ 2018, 153 επ· *Θ. Πέτσος*, Στρατηγικές διάσωσης επιχειρήσεων σε κρίση, Επιχείρηση, 2018, 234 επ· *Παναγιώτου* (2019), 56 επ· *Α. Κορνηλάκης*, Περιουσιακά σύνολα και αστική δικαιο: Περιουσία και Επιχείρηση, ΧρΙΔ 2021, 336 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 15 επ. Ακόμη, ανωτ. υπό no 2.

17. Πρβλ. δημοσιευμένες αποφάσεις ΑΠ, 408/1991, ΕΕμπΔ 1992, 484 επ· ΟΛ27/1992, ΕΕμπΔ 1993, 138 επ· 143/1992, ΕΕμπΔ 1994, 112 επ· 144/1992, Αρμ 1992, 512 επ, με σημ. *Ομπέση*, 516· 296/1992, ΕΕμπΔ 1994, 109 επ· ΟΛ14/1994, ΝοΒ 1996, 34 επ· ΟΛ16/1994, Αρμ 1995, 180 επ, με σημ. *Ομπέση*, 182· 1153/1994, ΔΕΕ 1995, 195 επ· 1175/1994, ΕΕΝ 1995, 685 επ· 1280/1994, ΔΕΕ 1995, 62 επ· 235/1995, ΔΕΕ 1995, 756 επ· 556/1996, ΕΕμπΔ 1997, 342 επ· 866/1996, ΕΕΝ 1997, 127 επ· 1098/1996, ΔΕΕ 1997, 292 επ· 1100/1996, ΝοΒ 1997, 783 επ, με σημ. *Π. Μάζη*, 784 επ = Δ 1997, 1175 επ, με παρατ. *Κ. Μπέη*, 1177 επ· 1366/1997, ΕΛΛΔνη, 1998, 348 επ· 21/1998, ΕΛΛΔνη 1998, 531 επ· 181/1999, ΕΕμπΔ 1999, 568 επ· 182/1999, ΕΕμπΔ 1999, 569 επ· 389/2000, ΔΕΕ 2000, 1244 επ· 36/2001, ΕΛΛΔνη 2001, 685· 1504/2002, ΕΕμπΔ 2002, 882 επ· 341/2003, ΕΕμπΔ 2003, 689 επ· 15/2005, ΕΕμπΔ 2005, 378 επ· 987/2007, Δ 2007, 1184 επ, με παρατ. *Μπέη*, 1186 επ· 1367/2017, ΧρΙΔ 2019, 130 επ· 1335/2020, ΔΕΕ 2021, 659 επ. Τέλος, *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 503 επ, 509 επ, 531 επ καθώς και αποφάσεις ΣτΕ ΟΛ3135/1989, Αρμ 1989, 1026 επ· 1911/1995, ΔΕΕ 1995, 757 επ· 1912/1995, ΔΕΕ 1995, 1072 επ.

18. Ανωτ. σημ. 15.

19. Ανωτ. υπό no 2, in fine.

5. Στη συνέχεια και μετά την πρώτη επταετία εφαρμογής του ν. 1386/1983 με πενιχρά έως αρκούντως αρνητικά αποτελέσματα ιδίως σε σχέση με θέματα σύγκρουσης του άρθρου 10 του νόμου περί αναγκαστικής αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου και κεφαλαιοποίησης των οφειλών των προβληματικών επιχειρήσεων με το κοινοτικό εταιρικό δίκαιο²⁰, τα αρχικά άρθρα 9 και 10 αυτού τροποποιήθηκαν αντίστοιχα κυρίως από τα άρθρα 48 και 49 ν. 1882/1990 καθώς και από ορισμένες μεταγενέστερες στοχευμένες νομοθετικές παρεμβάσεις (ν. 1947/1991, 1967/1991, 2000/1991, 2224/1994, 2459/1997, 2516/1997, 2579/1998, 2676/1999, 2685/1999), οι οποίες παρ' όλα αυτά δεν άλλαξαν καθοριστικά τη θεσμική φυσιογνωμία της ειδικής εκκαθάρισης. Εκτός από τον περιορισμό του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου ο Ο.Α.Ε. οφείλει πλέον να ζητήσει την ενεργοποίηση της ειδικής εκκαθάρισης σε περίπτωση αποτυχίας των εξυγιαντικών προσπαθειών κατά το στάδιο της προσωρινής διοίκησης²¹, οι καθαυτοί δικαστικές προθεσμίες της όλης διαδικασίας δεν διαφοροποιούνται σημαντικά. Όμως στο εξής πιστωτής ή πιστωτές που εκπροσωπούν το πενήντα ένα τουλάχιστον τοις εκατό (51%) των επιχειρηματικών απαιτήσεων, έχουν το δικαίωμα να ορίσουν τον ειδικό εκκαθαριστή, ο οποίος μπορεί να είναι και τράπεζα ή θυγατρική της. Έτσι, όλες οι τράπεζες της εποχής, που είχαν στα χαρτοφυλάκιά τους σημαντικές προβληματικές απαιτήσεις, ξεκίνησαν να προτείνουν εφεξής ως ειδικούς εκκαθαριστές θυγατρικές τους εταιρείες, τις οποίες είχαν ιδρύσει ως ένα πρωτολεικό είδος «bad banks»²² για τη διαχείριση αυτών των χρεών και όχι μόνον.

20. Ανωτ. σημ. 6. Πρβλ. ΟΛΣτΕ 9/1988, Δελτ.Συνδ.ΑΕ και ΕΠΕ, τεύχ. 1637/1989, 123 επ· ΣτΕ 2278/1988, Αρμ 1989, 279 επ· ΣτΕ 3910/1988, Αρμ 1989, 919 επ· ΣτΕ 3312/1989, ΝοΒ 1990, 509 επ, με ενημ. σημ. *Ν. Φραγκάκη*, 514 επ· ΔΕΚ 30.5.1991, υποθ. C-19 και 20/91, ΕΛΛΔνη 1991, 1601 επ, με παρατ. *Δούβλη*, 1606 επ· ΔΕΚ 12.11.1992, υποθ. C-134 και 135/91, ΕΕμπΔ 1993, 320 επ· ΔΕΚ 12.3.1996, υποθ. C-441/93, ΔΕΕ 1996, 383 επ, με σημ. *Περάκη*, 390 = ΕΕΕυρΔ 1996, 340 επ, με παρατ. *Δ. Αναγνωστοπούλου*, 354 επ· ΔΕΚ 12.5.1998, υποθ. C-367/96, ΕΕμπΔ 1998, 405 επ, με παρατ. *Η. Σουφλερού*, 412 επ = ΕπισκΕΔ 1998, 383 επ, με παρατ. *Παμπούκη*, 389 επ = Αρμ 1998, 1123 επ, με παρατ. *Γ. Τσερκέζη*, 1124 επ· ΟΛΑΠ 23/1998, ΔΕΕ 1999, 66 επ· ΣτΕ 149/1999, Δελτ.Συνδ.ΑΕ και ΕΠΕ, τεύχ. 1781/2001, 325 επ· ΑΠ 14/1999, ΔΕΕ 1999, 1017 επ· ΔΕΚ 23.3.2000, υποθ. C-373/97, Αρμ 2000, 1157 επ, με παρατ. *Τσερκέζη*, 1160 επ· ΣτΕ 77/2000, Δελτ.Συνδ.ΑΕ και ΕΠΕ, τεύχ. 1801/2002, 539 επ· ΑΠ 795/2000, ΝοΒ 2001, 1307 επ· ΟΛΑΠ 13/2001, ΕΕμπΔ 2001, 695 επ, με παρατ. *Σουφλερού*, 698 επ· ΣτΕ 2142/2002, Δελτ.Δικ.ΕΤΕ, τεύχ. 62/2002, 158 επ· ΟΛΑΠ 31/2002, ΕΕμπΔ 2002, 601 επ· ΑΠ 649/2002, ΔΕΕ 2003, 299 επ· ΑΠ 1176/2004, ΧρΙΔ 2005, 264 επ· ΑΠ 1540/2007, ΧρΙΔ 2008, 461 επ· ΕφΑθ 682/2007, ΕφΑΔ 2008, 57 επ, με παρατ. *Μ. Βαρελά*, 59 επ· ΟΛΑΠ 16/2009, ΕΕμπΔ 2010, 340 επ, με παρατ. *Μ. Δεμοιράκου*, 346 επ· ΑΕΔ 14/2013, ΕπισκΕΔ 2013, 287 επ, με παρατ. *Παμπούκη*, 303 επ = ΝοΒ 2014, 39 επ, με σημ. *Σουφλερού*, 48 επ· ΟΛΣτΕ 167/2016, ΕΛΛΔνη 2016, 1230 επ. Σε σχέση εξάλλου με την παραβίαση των κοινοτικών ρυθμίσεων περί απαγόρευσης κρατικών ενισχύσεων, *Χατζηγάγιος* (2004), 31 επ, 181 επ καθώς και ΔΕΚ 6.7.1995, υποθ. C-447 επ (449/93, Αρμ 1995, 1498 επ).

21. Νέα παρ. 7 του άρθρου 8 ν. 1386/1983, όπως αυτή διαμορφώθηκε από το άρθρο 47 ν. 1882/1990.

22. *Δούβλης*, ΔΕΕ 2016, 1623 επ· *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2017, 604. Πρβλ. και ΟΛΑΠ 10/2003, ΕΕμπΔ 2003, 904 επ.

Αναφορικά με τις υπόλοιπες ρυθμίσεις της ειδικής εκκαθάρισης, το τροποποιημένο άρθρο 9 ν. 1386/1983 περιέχει περαιτέρω διαδικαστικές διευκρινίσεις στο προαναφερθέν πνεύμα, καθορίζοντας στην παρ. 5 αυτού ότι το γενικό προνόμιο υπέρ των απαιτήσεων του Ο.Α.Ε. υπάγεται στην Α΄ τάξη των εν λόγω προνομίων του άρθρου 975 ΚΠολΔ. Τέλος, το επόμενο πλήρως αναμορφωμένο άρθρο 10 του νόμου προβαίνει επίσης σε μια σειρά νέων παρεμβάσεων, οι οποίες σκοπό έχουν την όσο γίνεται μεγαλύτερη σύντμηση των σχετικά προβλεπόμενων προθεσμιών, ώστε η όλη εκκαθαριστική διαδικασία να καταστεί αποτελεσματικότερη, προσφέροντας ταυτόχρονα αυξημένη ασφάλεια δικαίου στους εμπλεκόμενους παράγοντες. Ακόμη, καταργείται πλέον η σύμφωνα με το αρχικό άρθρο 10 παρ. 3 ν. 1386/1983 ευχέρεια του Ο.Α.Ε. να εκδίδει ομολογα και να τα παραδίδει στους πιστωτές έναντι μέρους ή του συνόλου των καφαλαιοποιούμενων απαιτήσεων τους. Σημειώνεται πάντως ότι διατηρήθηκε η εξουσία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας να θέσει με απόφασή του μια προβληματική επιχείρηση απευθείας σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 3 ν. 1386/1983²³.

Β. Η μετεξέλιξη του ν. 1892/1990 με τις προσθήκες του για τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις

6. Μετά την πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα την άνοιξη 1990, η επίδραση στο καθεστώς των προβληματικών επιχειρήσεων υπήρξε άμεση. Τούτο προφανώς έγινε με ιδεολογικό πρόσημο, αλλά και για οικονομικούς κατά βάση λόγους εξ αιτίας της επισώρευσης δυσβάστακτων χρεών από τη μέχρι τότε εφαρμογή του έντονα κοινωνικοποιημένου εγχειρήματος του ν. 1386/1983 χωρίς απτά θετικά αποτελέσματα²⁴. Οπότε, η νεοεκλεγείσα Κυβέρνηση, μη καταργώντας τυπικά τον τελευταίο αυτόν νόμο ολοσχερώς²⁵, προχώρησε σε ένα νέο διαδοχικό παραπτωχευτικό συλλογικό σύστημα αντιμετώπισης των καλούμενων υπερχρεωμένων τη φορά αυτήν επιχειρήσεων. Το επισκοπούμενο σύστημα εδραζόταν σε δύο και πάλι άξονες: εκείνον της *erga omnes* εξυγιαντικής συμφωνίας πιστωτών και επιχείρησης (άρθρα 44

- 45 ν. 1982/1990) και στην εναλλακτική δυνατότητα της ειδικής εκκαθάρισης (άρθρο 46 ν. 1892/1990). Η κεντρική διαφοροποίηση στην προκειμένη περίπτωση συνίσταται στο ότι οι σχετικές εξυγιαντικές πρωτοβουλίες, που αφορούν επιχειρήσεις για τις οποίες είναι αδιάφορη η προηγούμενη νομική τους κατάσταση (αναγκαστική διαχείριση, κοινή εκκαθάριση, πτώχευση κλπ) αρκεί να μην έχει διενεργηθεί πλειστηριασμός επί βασικών παραγωγικών τους στοιχείων, εναπόκεινται πλέον αποκλειστικά και μόνον στους διαθέτοντες τα αναγκαία ποσοστά επιχειρηματικών απαιτήσεων ιδιώτες δανειστές, τράπεζες κλπ, συμπεριλαμβανομένου βεβαίως για λόγους ισότιμης μεταχείρισης του Δημοσίου και των τυχόν εμπλεκόμενων φορέων του. Συνεπώς, στην παρούσα κατάσταση η πρωτοβουλία των κινήσεων παύει να ανήκει στη Διοίκηση.

Πιο συγκεκριμένα, οι οικείες διεργασίες για την επίτευξη έγκυρης συμφωνίας μεταξύ πιστωτών και επιχείρησης καθώς και αυτές της ειδικής εκκαθάρισης προϋποθέτουν την έκδοση απόφασης του Εφετείου της έδρας της επιχείρησης, που δικάζει αμετάκλητα σύμφωνα με τους κανόνες της εκούσιας δικαιοδοσίας. Ιδιαίτερα όσον αφορά στον απλοποιημένο τύπο ειδικής εκκαθάρισης του αρχικού άρθρου 46 ν. 1892/1990, ως μορφή συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης ειδικού σκοπού συνδέεται άμεσα με τα προϊσχύσαντα άρθρα 5 και 9 κατόπιν δε και 10 ν. 1386/1983²⁶, προσδιορίζοντας ειδικότερα το ποσοστό των πιστωτών που μπορούν να την επιδιώξουν δικαστικά στο είκοσι τοις εκατό (20%) του συνόλου των ληξιπρόθεσμων επιχειρηματικών οφειλών. Παράλληλα, οι απαιτήσεις του Ο.Α.Ε.²⁷ καθώς και εκείνες των τραπεζών για κάθε μορφής άμεση ή έμμεση οικονομική ενίσχυση των εν λόγω επιχειρήσεων κατά το χρονικό διάστημα της προσωρινής διοίκησής τους εξοπλίζονται απομειωμένα σε σύγκριση με το παρελθόν με γενικό προνόμιο Ε΄ τάξης του άρθρου 975 ΚΠολΔ²⁸.

7. Μεταγενέστερα πάντως επήλθαν ορισμένες μεταβολές στις διατάξεις του άρθρου 46 ν. 1892/1990 κυρίως από τον ν. 2000/1991 ως προς την έννοια της παύσης πληρωμών²⁹, τον τρόπο καθορισμού της αμοιβής του ειδικού εκκαθαριστή, την προστασία της ευρισκόμενης στο παρόν στάδιο υπερχρεωμένης επιχείρησης από ατομικά καταδικαστικά μέτρα και αίτηση πτώχευσης καθώς και αναφορικά με την αυτοδίκαιη λύση όλων των εργασιακών σχέσεων χωρίς προηγούμενη καταγγελία τους³⁰. Οι παραπάνω όμως

23. Ανωτ. σημ. 19.

24. Βλ. ανωτ. υπό no 5. Πρβλ. εμμέσως και ΕφΑθ 9469/1995, ΔΕΕ 1995, 977 επ· ΕφΑθ 2808/2006, ΔΕΕ 2006, 1034 επ. Ως προς τις εξαιρετικά διευρυμένες δυνατότητες χρηματοδότησης των προβληματικών επιχειρήσεων μέσω Ο.Α.Ε., βλ. άρθρα 2 παρ. 3, 4 παρ. 1, 8 παρ. 1 και 10 παρ. 3 ν. 1386/1983. Η ευχέρεια όμως έκδοσης ομολόγων από τον Ο.Α.Ε. καταργήθηκε μαζί με την πλήρη αντικατάσταση του αρχικού άρθρου 10 του νόμου βάσει του άρθρου 49 ν. 1882/1990 (ανωτ. υπό no 5).

25. Πιο συγκεκριμένα, το αρχικό άρθρο 47 ν. 1892/1990 ορίζει, ότι τόσο ο Ο.Α.Ε., όσο και οι επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί μέχρι τότε στον ν. 1386/1983, εξακολουθούν να λειτουργούν και να διέπονται από εκείνο το νομικό καθεστώς. Όμως με βάση την τροποποίηση της υπόψη διάταξης από το άρθρο 14 ν. 2000/1991, η εν λόγω παραπομπή αφορά πλέον μόνον τον Ο.Α.Ε. Αλλά και τα άρθρα 44 - 46 καθώς και 46α παρ. 10 - 12 και 19, όπως και 46γ παρ. 1 ν. 1892/1990 αναφέρονται σε προβληματικές και υπερχρεωμένες επιχειρήσεις σχετιζόμενες κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο με τον ν. 1386/1983.

26. Ανωτ. υπό nos 4-5. Το ίδιο ισχύει και προκειμένου για το άρθρο 46α ν. 1892/1990 (βλ. τροποποιημένες παρ. 10-13 και 19 αυτού).

27. Ανωτ. σημ. 24. Σημειωτέον, ότι ο Ο.Α.Ε. λύθηκε και τέθηκε σε εκκαθάριση με το άρθρο 12 ν. 2741/1999, πρβλ. ΑΠ 531/2007, ΧρΙΔ 2007, 938 επ.

28. Ανωτ. υπό nos 4, *in fine* και 5.

29. Ανωτ. σημ. 14.

30. Βλ. αντικατασταθείσες παρ. 1-2 και προστεθείσες παρ. 4-5 του άρθρου 46 ν. 1892/1990. Φυσικά, οι απολυθέντες διατηρούν εντόκως το δικαίωμα αποζημίωσής τους, παρά το ότι η νομιμότητα των απολύσεών τους δεν συναρτάται με την καταβολή των αντίστοιχων εργατικών αποζημιώσεων, πρβλ. μεταξύ πολλών, ΠΠρΘεσ 11154/1993, ΕΕμπΔ 1994, 479 επ· ΜΠρΑθ 2859/1994, ΔΕΕ 1995, 999 επ, με σημ. Ι. Ληξουριώτη, 1002

αλλαγές δεν επηρέασαν τη γενικότερη εικόνα της απλοποιημένης «κλασικής» ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 46 ν. 1892/1990, η οποία στοχεύει στην πώληση με πλειστηριασμό όλων συγχρόνως ή τμηματικά των περιουσιακών στοιχείων της εμπλεκόμενης επιχείρησης είτε η τελευταία συνεχίζει τη λειτουργία της στο παρόν στάδιο είτε όχι.

Περαιτέρω, αυτό που πρόσθεσε νέα διάσταση στον θεσμό της ειδικής εκκαθάρισης υπερχρεωμένων επιχειρήσεων ήταν το άρθρο 46α ν. 1892/1990, το οποίο εισήχθη με το άρθρο 14 ν. 2000/1991, για να υποστεί στη συνέχεια με τη σειρά του αρκετές τροποποιήσεις. Πρόκειται στην ουσία του για ένα σύστημα, το οποίο ανεξάρτητα από τη διατήρηση ή μη της επιχειρηματικής λειτουργίας³¹, μεθοδεύει κατά τους όρους εκκίνησης του προεξετασθέντος άρθρου 46 ν. 1892/1990 ένα *suis generis* καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης, κατά παρέκκλιση των συναφών κανόνων της Πολιτικής Δικονομίας καθώς και της πτώχευσης. Οπότε, με την αποτύπωση αρκούντως δαιδαλωδών διαδικασιών και ευνοϊκών φορολογικών ρυθμίσεων, η αναλυτική προσέγγιση των οποίων διαφεύγει των ορίων της παρούσας μελέτης, η ειδική εκκαθάριση του άρθρου 46α ν. 1892/1990 καταείνι στη συνολική πρωτίτως εκποίηση της υπαγόμενης επιχείρησης μέσω συμβολαιογραφικής πώλησης μετά από διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού. Έτσι, ο αποκτών παραγωγικός φορέας μπορεί να συνεχίσει την αντίστοιχη επιχειρηματική δραστηριότητα χωρίς τα βάρη των παλαιών χρεών. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει ο αιτών ή οι αιτούντες να εκπροσωπούν το πενήντα ένα τουλάχιστον τοις εκατό (51%) των επιχειρηματικών απαιτήσεων, η δε σχετική αίτηση να τύχει περαιτέρω έγκρισης από το Εφετείο της έδρας της επιχείρησης. Κατά ταύτα, το αρμόδιο Δικαστήριο δικάζοντας αμετάκλητα σύμφωνα με τους κανόνες της εκούσιας δικαιοδοσίας διορίζει ως εκκαθαριστή αποκλειστικά τράπεζα που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα ή θυγατρική της³². Η όλη διαδικασία υποστηρίζεται και από τις περί πλειστηριασμού διατάξεις του ΚΠολΔ, χωρίς όμως την εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση του άρθρου 479 ΑΚ, ενώ συμμεταβιβάζονται και οι υπάρχουσες υπέρ της επιχείρησης

διοικητικές άδειες³³. Εάν πάντως οι τρεις προβλεπόμενες στο άρθρο 46α ν. 1892/1990 προσπάθειες του ειδικού εκκαθαριστή για συνολική πώληση - μεταβίβαση της επιχείρησης δεν τελεσφορήσουν, τότε θα πρέπει να ακολουθήσει η τμηματική πώληση με πλειστηριασμό των στοιχείων της τελευταίας³⁴.

επ. Εφαθ 9005/1996, ΔΕΕ 1997, 178, με σημ. *Περάκη*, 178 επ. Εφθεσ 3034/1996, ΕλλΔνη 1997, 1166 επ. Εφθεσ 1382/1998, Δ.Ε.Ν. 1998, 769 επ. Εφθεσ 1386/1998, ΔΕΕ 1998, 1130 επ. Εφθεσ 1471/1998, ΔΕΕ 1998, 719 επ. Εφθεσ 2312/1998, Αρμ 1999, 1088 επ, με παρατ. Δ. *Σιδέρη*, 1090 επ. *Ακόμη*, *Δούβλης* (1996), 62 επ.

31. Άρθρο 46α παρ. 2 ν. 1892/1990, βλ. *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 477. Επίσης, ανωτ. σημ. 16.

32. Ανωτ. σημ. 13 και υπό no 5. Επιλεκτικά από την πλουσιότατη βιβλιογραφία, *Περάκης*, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 Ν. 1892/1990, 1993, 13 επ, 33 επ, 95 επ, 119 επ. *Ο ίδιος* (2021⁴), 17 επ, 21 επ, 46. *Λιακόπουλος* (1994), 55 επ. *Ο ίδιος* (1998³), 264 επ. *Δούβλης* (1996), 21 επ, 23 επ, 57 επ, 62 επ, 80 επ. *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στις Εφαθ 5846-5847/1998, ΕλλΔνη 1999, 1372 επ, 1376 επ, 1379 επ. *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2017, 596. *Γεωργακόπουλος* (1997²), 241 επ, 265 επ, 283 επ. *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 503 επ, 517 επ, 521 επ, 531 επ, 563 επ, 595 επ. *Μάζης*, Η ειδική εκκαθάριση των προβληματικών επιχειρήσεων, 2005², 45 επ, 245 επ. *Κοτσίρης/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 7 επ, 12 επ, 121 επ, 158 επ, 228 επ. *Αυγητιδής* (2011), 57 επ. *Ψυχομάνης* (2021⁹), 15.

33. Άρθρο 46 παρ. 23 ν. 1892/1990, βλ. *Μάζης*, Έκταση των μεταβιβαζόμενων διοικητικών αδειών σε περίπτωση μεταβίβασης του ενεργητικού επιχείρησης υπό εκκαθάριση (γγμδ), Δ 1998, 1381 επ. Γενικότερα για τη μεταβίβαση λοιπών δικαιωμάτων και συμβάσεων της εκκαθαριζόμενης επιχείρησης, *Κοτσίρης*, Η τύχη της επωνυμίας στην ειδική εκκαθάριση ανώνυμης εταιρίας (γγμδ), ΔΕΕ 1995, 1027 επ. *Μ. Αδαμοπούλου*, Μίσθωση βιομηχανικού συγκροτήματος σε περίπτωση ειδικής εκκαθάρισης (γγμδ), Δ 1999, 418 επ. *Κ. Κεραμέας*, Μεταβίβαση ακινήτου, θέση της πωλήτριας υπό ειδική εκκαθάριση και εφαρμογή του άρθρου 4 ν. 4112/29 (γγμδ), ΔΕΕ 2000, 952 επ. *Ζ. Φασσούλας*, Συμβάσεις χρονομεριστικών συμβάσεων ... (γγμδ), Αρμ.Ν 2000, 749 επ. *Περάκης*, Η επωνυμία στο δίκαιο της ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 46α ν. 1892/90 (γγμδ), ΔΕΕ 2002, 467 επ. *Χ. Θεμελή*, Η επίδραση της ειδικής εκκαθάρισης της εκμισθώτριας επιχείρησης στις υφιστάμενες χρονομεριστικές μισθώσεις, Αρμ 2002, 1565 επ. *Π. Παπανικολάου*, Τύχη της εγγυητικής επιστολής ... (γγμδ), ΔΕΕ 2005, 1022 επ. Για τη μεταβίβαση της εταιρικής επωνυμίας και χωρίς την επιχείρηση, πρβλ. ΠΠρΑθ 6822/2001, ΔΕΕ 2002, 502 επ, συναφώς δε ανωτ. σημ. 18. Τέλος, για τη μεταβίβαση σήματος, πρβλ. ΔΠρΑθ 7976/1995, ΔΕΕ 1995, 967 επ, με σημ. *Α. Γουγά*, 969 επ. Διοικ. Επιτρ. Σημάτων 11658/1995, ΕΕμπΔ 1996, 177 επ.

34. Πρβλ. αναφορικά με τις επιμέρους μορφές ειδικής εκκαθάρισης του ν. 1892/1990 δημοσιευμένες αποφάσεις ΑΠ, 340/1993, ΝοΒ 1994, 996 επ. 72/1995, ΕΕΝ 1995, 470 επ. 866/1995, ΔΕΕ 1995, 977-702/1997, Δ 1998, 1100 επ, με παρατ. *Ε. Μπαλογιάννη*, 1102 επ. 933/1997, Δ.Ε.Ν. 1988, 106 επ. 502/1998, ΕΛΔνη 1998, 1572 επ. 749/1998, ΝοΒ 1999, 1563 επ. 1/1999, ΕΕΔ 1999, 605 επ. 324/1999, ΝοΒ 2000, 940 επ, με σημ. *Φ. Δωρή*, 943 επ. 879/1999, ΕΕμπΔ 2000, 565 επ. 1453/1999, ΕΕμπΔ 2000, 136 επ. 17/2000, ΝοΒ 2000, 1564 επ. 868/2000, ΕΛΔνη, 2001, 113 επ. 235/2001, ΝοΒ 2002, 328 επ. 669/2001, ΔΕΕ 2001, 1005 επ. 1275/2001, ΔΕΕ 2001, 1106 επ. 1325/2001, ΧρΙΔ 2001, 920 επ. 1326/2001, ΕΕΝ 2003, 6 επ. ΟΛ27/2002, ΕΕμπΔ 2002, 657 επ. 86/2002, ΕΕμπΔ 2002, 408 επ. 623/2002, Δελτ.Δικ.ΕΤΕ, τεύχ. 62/2002, 38 επ. 625/2002, ΧρΙΔ 2002, 635 επ. ΟΛ8/2003, ΝοΒ 2003, 1407 επ. 1331/2003, ΧρΙΔ 2004, 258 επ. 1480/2003, ΝοΒ 2004, 783 επ. 1481/2003, ΔΕΕ 2004, 661 επ. 1482/2003, ΧρΙΔ 2004, 364 επ. 1483/2003, ΝοΒ 2004, 786 επ. 1492/2003, ΧρΙΔ 2004, 363 επ. 757/2004, ΕΕμπΔ 2005, 112 επ. 466/2005, ΔΕΕ 2005, 1306 επ. 1715/2005, ΧρΙΔ 2006, 354 επ. ΟΛ10/2006, ΝοΒ 2006, 897 επ, με παρατ. *Μάζης*, 901 επ = ΕΕμπΔ 2006, 444 επ, με παρατ. *Κοτσίρη*, 447 επ = ΧρηΔικ 2007, 110 επ, με παρατ. *Σ. Σπυρόπουλου*, 112 επ. ΟΛ16/2006, ΕπισκΕΔ 2006, 679 επ. 113/2006, ΕΕΝ 2007, 118 επ. 114/2006, ΧρΙΔ 2006, 552 επ. 197/2006, ΕΛΔνη 2007, 420 επ. 455/2006, ΕΕμπΔ 2007, 142 επ, με παρατ. *Κοτσίρη*, 143 επ. 2000/2007, Δελτ.Δικ.ΕΤΕ, τεύχ. 67/2007, 117 επ. 802/2008, ΝοΒ 2008, 2433 επ, με σχόλιο *Μ.Μ. Τσίπρα*, 2434 επ. 996/2008, ΔΕΕ 2009, 203 επ. 937/2009, ΕπισκΕΔ 2010, 112 επ. 1393/2009, ΝοΒ 2010, 422 επ, με σχόλιο *Κ. Αλεπάκου*, 424 επ. 1458/2009, ΔΕΕ 2010, 62 επ. 1939/2009, ΔΕΕ 2010, 688 επ. 409/2010, ΧρΙΔ 2011, 287 επ. 820/2010, ΧρΙΔ 2011, 374 επ. 1284/2010, ΔΕΕ 2011, 318 επ. 106/2012, ΕΕμπΔ 2012, 435 επ. 1337/2012, ΧρΙΔ 2013, 286 επ. 1982/2013, ΔΕΕ 2014, 532 επ. 425/2014, ΝοΒ 2014, 1665-1311/2014, ΕΕμπΔ 2015, 151 επ. 1861/2014, ΕΕμπΔ 2016, 150 επ. 2211/2014, ΝοΒ 2015, 1751 επ, με σημ. *Ι. Καραχάλιου*, 1758 επ. 402/2015, ΕΕμπΔ 2015, 955 επ. 1367/2017, ΧρΙΔ 2019, 130 επ. 1297/2019,

8. Και με τη θέσπιση όμως του κατά τα ανωτέρω ιδιαίτερου καθεστώτος ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 46α ν. 1892/1990 δεν έγινε εφικτό να λυθούν ικανοποιητικά όλα τα προβλήματα των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων της εποχής. Τα περισσότερα ζητήματα εντοπίζονταν αναφορικά με τις πρώην μεγάλες παραγωγικές μονάδες, όπως τον γνωστό κλωστοϋφαντουργικό όμιλο της «Πειραιϊκής Πατραϊκής», υπέρ του οποίου μάλιστα περιελήφθησαν ad hoc ρυθμίσεις ήδη με βάση την παρ. 20 του άρθρου 46α³⁵. Στο ίδιο άλλωστε πνεύμα διευκόλυνσης σύνθετων ειδικών εκκαθαρίσεων βαδίζουν και τα προβλεπόμενα από τις παρ. 21 - 22 άρθρου 46α ν. 1892/1990³⁶ όσον αφορά στις επιχειρήσεις που υπάγονται στην εκκαθαριστική δικαιοδοσία της Αγροτικής Τράπεζας καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 20 ν. 2160/1993 και 23 ν. 2198/1994 για τα ναυπηγεία του Νεωρίου Σύρου.

Οπότε, με το άρθρο 60 παρ. 2 ν. 2324/1995 προστέθηκε άρθρο 46β στον ν. 1892/1990, το οποίο περιείχε διατάξεις για την ειδική εκκαθάριση σε λειτουργία μεγάλων υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, έστω και αν για αυτές είχε προηγηθεί ειδική εκκαθάριση του άρθρου 46α ν. 1890/1990³⁷. Για την ενεργοποίηση μάλιστα της ταχύτερης ειδικής αυτής εκκαθάρισης χρειάζεται, μεταξύ άλλων, ανώτερο ποσοστό επιχειρηματικών απαιτήσεων (60%) από εκείνο του άρθρου 46α ν. 1892/1990 (51%), στο μεγαλύτερο δε αυτό ποσοστό συμπεριλαμβάνονται το Δημόσιο και οι φορείς του καθώς και τα πιστωτικά ιδρύματα. Κατά τα λοιπά, ορισμένες επίδικες απαιτήσεις σημαντικού ύψους είναι δυνατόν να εξαιρεθούν μετά τη λήψη απόφασης από το εξήντα τουλάχιστον τοις εκατό (60%) των επιχειρηματικών απαιτήσεων, ενώ ως επακόλουθο της συνέχισης λειτουργίας της επιχείρησης δεν λύονται οι εργασιακές σχέσεις. Περαιτέρω, ο πίνακας διανομής του προϊόντος της όλης διαδικασίας εκκαθάρισης μπορεί να συνταχθεί όπως αποφασίσει δεσμευτικά για τον εκκαθαριστή και τους μη συμμετέχοντες πιστωτές το εβδομήντα πέντε τουλάχιστον τοις εκατό (75%) του συνόλου των εμπραγμάτως ασφαλισμένων ή άλλως προνομιακά ικανοποιούμενων απαιτήσεων. Στην περίπτωση αυτήν, η αντίστοιχη συμφωνία επικυρώνεται από το αρμόδιο Εφετείο κατά την εκούσια δικαιοδοσία, με το εν λόγω δικαστήριο να έχει αρμοδιότητα μετά από αίτηση του εκκαθαριστή και εφόσον υπάρξει αδυναμία επίτευξης παρόμοιας συμφωνίας εντός ευλόγου χρόνου.

ΔΕΕ 2020, 543 επ. Επίσης, ΕΔΔΑ 27.5.2001, ΔΕΕ 2005, 823 επ· ΣτΕ 884/2011, ΔΕΕ 2012, 412 επ· ΣτΕ 1028/2013, ΔΕΕ 2013, 1212 επ· ΣτΕ 341/2017, Ελλάδα 2017, 1212 επ. Τέλος, Βαφειάδου/Γιαννοπούλου (1997), 595 επ.

35. Διαμορφωθείσα βάσει του άρθρου 3 ν. 2388/1996, όπου αφενός μεν επιτρέπεται στον ειδικό εκκαθαριστή να εξαιρέσει από τη σχετική εκπαινετική διαδικασία όλα τα σήματα (ανωτ. σημ. 33, in fine) που χρησιμοποιούνταν παλαιότερα από τις εταιρείες του ομίλου επαναμεταβιβάζοντάς τα προς τις τελευταίες, αφετέρου δε να προχωρήσει και σε τέταρτο πλειοδοτικό διαγωνισμό πώλησης της επιχείρησης εξαιρώντας και εδώ μερικά ή ολικά τα υπάρχοντα αποθέματα των υπόψη εταιρειών, ώστε κατόπιν να τα πωλήσει ελεύθερα κατά την κρίση του.

36. Οι οποίες προστέθηκαν με το άρθρο 4 ν. 2237/1994. Συναφές και το άρθρο 42 ν. 3775/2009.

37. Ανωτ. σημ. 32.

9. Τέλος, με το άρθρο 21 παρ. 2 ν. 2516/1997 προστέθηκε και νέο άρθρο 46γ στον ν. 1892/1990. Πρόκειται για ορισμένες οικονομικές ρυθμίσεις που αφορούν στην απαλλαγή περιουσιακών στοιχείων όσων επιχειρήσεων είχαν ήδη υπαχθεί στην ειδική εκκαθάριση των ν. 1386/1983³⁸ και 1892/1990 από βεβαιωμένους δασμούς, πρόστιμα και προσαυξήσεις, ώστε ο εκκαθαριστής απαλλασσόμενος από κάθε σχετική ποινική, αστική ή διοικητική ευθύνη να μπορέσει διευκολυντικά να εκποιήσει ελεύθερα τα στοιχεία αυτά³⁹. Σε αντιστάθμισμα, το Δημόσιο αποκτά δικαίωμα κατάταξης στην Δ' τάξη των γενικών προνομίων του άρθρου 975 ΚΠολΔ. Στη συνέχεια πάντως με την εισαγωγή του νέου Πτωχευτικού Κώδικα από τον ν. 3588/2007, τα άρθρα 44 - 46γ ν. 1892/1990 καταργήθηκαν συνολικά σύμφωνα με το άρθρο 181, περ. δ' και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 182 ΠτΚ⁴⁰.

Γ. Ο Πτωχευτικός Κώδικας του ν. 3588/2007 και οι τροποποιήσεις του

10. Η ιδέα της πολύμορφης διάσωσης προβληματικών - υπερχρεωμένων επιχειρηματικών μονάδων είτε ως δευτερεύουσα διαδικασία υπό τον ν. 1386/1983⁴¹ είτε πρωτευόντως σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 44 - 45 και τους ιδιαίτερους κανόνες των άρθρων 46 - 46γ ν. 1892/1990 σχετικά με την πώληση - μεταβίβαση της εμπλεκόμενης επιχείρησης ως σύνολο⁴², κυριαρχεί γενικότερα και στη διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης σε λειτουργία των εν λόγω επιχειρήσεων βάσει του άρθρου 106ια ν. 3588/2007 (ΠτΚ)⁴³. Χωρίς το εγχείρημα της μεταβίβασης επιχείρησης ως σύνολο να είναι άγνωστο ακόμη και στο εκπαινετικό πτωχευτικό στάδιο⁴⁴, η συγκεκριμένη ρύθμιση του άρθρου 106ια δεν συμπεριλαμβανόταν από την αρχή στον υπόψη Πτωχευτικό Κώδικα, παρά την αναγνωρισμένη μεταρρυθμιστική του τάση σταδιακής μετάβασης από το κλασικό πτωχευτικό δίκαιο προς ένα δίκαιο αφερεγγυότητας. Σε αυτό το πλαίσιο πρόληψης από ενδεχόμενη κατάρρευση και διατήρησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω οικονομικής αναδιοργάνωσης, τα άρθρα 99 επ του νέου αυτού νομοθέτηματος, η ισχύς του οποίου πρωτοξεκίνησε

38. Ανωτ. σημ. 25.

39. Πρβλ. ΣτΕ 2621/2019, ΝΟΜΟΣ.

40. Ανωτ. υπό no 3.

41. Ανωτ. υπό nos 2-4 και σημ. 16. Για την προσπάθεια επιβίωσης της επιχείρησης υπό το αρχέγονο καθεστώς του ν.δ. 3562/1956, ανωτ. υπό no 3.

42. Ανωτ. υπό nos 7-8 και σημ. 31.

43. Ανωτ. σημ. 13.

44. Βλ. προϊσχύσαντα ΠτΚ (ν. 3588/2007), το άρθρο 1 του οποίου όριζε, ότι: «Η πτώχευση αποσκοπεί στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησής του». Ενδεικτικά, Δούβλης, ΔΕΕ 2016, 457· Κοτσίρης (2017¹⁰), 117 επ, 717 επ· Μάζης, Εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, 2017², 1 επ, 9 επ· Περάκης (2021⁴), 12 επ, 14 επ, 18 επ, 24 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 16 επ, 22 επ· Μικαλόπουλος (2021⁶), 104 επ, 113.

από 16.9.2007⁴⁵, εισήγαγαν αρχικά τη διαδικασία συνδιαλλαγής. Πρόκειται για συλλογικό συναινετικό μέσο διάσωσης της επιχείρησης πριν την πτώχευσή της, εφόσον αυτή ήταν σε κατάσταση έκδηλης οικονομικής αδυναμίας ανταπόκρισης στις υποχρεώσεις της στο παρόν ή και στο άμεσο μέλλον, χωρίς όμως να έχει ακόμη περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών (άρθρο 3 παρ. 1 ΠτΚ)⁴⁶. Η προπτωχευτική πάντως αυτή διαδικασία αφερεγγυότητας με τη μορφή προληπτικού συμβιβασμού, το άνοιγμα της οποίας μπορούσε να ζητήσει κατά την εκούσια δικαιοδοσία από το πτωχευτικό δικαστήριο (Πολυμελές Πρωτοδικείο) με κατάθεση σχετικής αίτησης ο άμεσα ενδιαφερόμενος επιχειρηματικός φορέας, δεν περιείχε πρόβλεψη περί ειδικής εκκαθάρισης σε περίπτωση αποτυχίας για οποιονδήποτε λόγο της προσπάθειας συνδιαλλαγής. Μάλιστα τυχόν υπαγωγή σε καθεστώς εκκαθάρισης του αιτηθέντα το άνοιγμα διαδικασίας συνδιαλλαγής επέφερε σύμφωνα με το άρθρο 105 παρ. 3 του αρχικού Πτωχευτικού Κώδικα την αυτοδίκαιη λύση και της ήδη επιτευχθείσας αντίστοιχα συμφωνίας⁴⁷.

45. Άρθρο 180 σε συνδ. με 182 ΠτΚ.

46. Ανωτ. σημ. 14, 29.

47. Ως προς τη νομολογιακή αντιμετώπιση επιμέρους ζητημάτων της διαδικασίας συνδιαλλαγής και της ομώνυμης συμφωνίας, πρβλ. αντιπροσωπευτικά, ΠΠρΑθ 74/2008, ΔΕΕ 2008, 829 επ, με σημ. *Περάκη*, 831· ΠΠρΑθ 945/2008, ΔΕΕ 2009, 958 επ· ΠΠρΑθ 955/2008, ΕΕμπΔ 2009, 150 επ· ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕΕμπΔ 2008, 885 επ· ΠΠρΑθ 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 164 επ, με παρατ. Δ. *Ρούση*, 167 επ· ΠΠρΑθ 655/2009, ΔΕΕ 2009, 1355 επ· ΠΠρΑθ 686/2009, ΔΕΕ 2009, 1217 επ· ΠΠρΑθ 1041/2009, ΔΕΕ 2010, 802 επ· ΠΠρΑθ 1110/2009, ΝοΒ 2010, 1207 επ· ΔΠρΑθ 5015/2009, ΔΕΕ 2010, 321 επ· Εφαθ 1851/2010, ΧρηΔικ 2010, 407 επ· ΠΠρΑθ 40/2010, ΔΕΕ 2010, 803 επ· ΠΠρΑθ 55/2010, ΝοΒ 2010, 1211 επ, με σχόλιο *Αλεξανδρή*, 1215· ΠΠρΑθ 216/2010, ΔΕΕ 2011, 60 επ· ΠΠρΑθ 413/2010, ΕΕμπΔ 2011, 451 επ· ΠΠρΑθ 832/2010, ΔΕΕ 2011, 451 επ· ΠΠρΑθ 6052/2010, ΧρΔ 2011, 290 επ· ΠΠρΠειρ 2984/2010, ΔΕΕ 2011, 198 επ· ΠΠρΘεσ 10323/2010, Αρμ 2010, 1010 επ, με παρατ. Ρ. *Χατζοπούλου*, 1012 επ· ΠΠρΚορινθ 25/2010, ΔΕΕ 2011, 70 επ· Εφαθ 805/2011, ΔΕΕ 2011, 912 επ· Εφαθ 3006/2011, ΔΕΕ 2012, 36 επ, με σημ. Χ. *Αποστολόπουλου*, 39 επ· Εφαθ 5301/2011, ΕλλΔνη 2012, 535 επ· ΕφΘεσ 1103/2011, ΕΠολΔ 2011, 611 επ, με παρατ. Ι. *Δελγκωστόπουλου*, 613 επ· ΠΠρΑθ 395/2011, ΧρηΔικ 2011, 332 επ· ΠΠρΑθ 580/2011, ΔΕΕ 2012, 121 επ· ΠΠρΑθ 861/2011, ΕΠολΔ 2011, 472 επ, με παρατ. *Δελγκωστόπουλου*, 476 επ· ΠΠρΑθ 1015/2011, ΔΕΕ 2012, 244 επ· ΠΠρΘεσ 3378/2011, Αρμ 2011, 969 επ· ΠΠρΑλεξ 41/2011, ΝοΒ 2011, 1282 επ· ΠΠρΛαρ 4/2011, ΔΕΕ 2011, 319 επ, με σημ. Ι. *Παπαδημόπουλου*, 320 επ = ΕΠολΔ 2013, 119 επ, με σημ. Ν. *Κατηφόρη*, 120 επ· ΠΠρΛαρ 36/2011, ΝοΒ 2012, 611 επ, με σημ. Θ. *Κατσά*, 930 επ· ΠΠρΒολ 9/2011, ΕΕμπΔ 2011, 447 επ· ΠΠρΣερ 18/2011, Αρμ 2012, 768 επ· ΕφΘεσ 2035/2012, ΔΕΕ 2013, 477 επ· ΠΠρΑθ 539/2012, ΕΕμπΔ 2013, 144 επ, με παρατ. Α. *Ρόκα*, 148 επ· ΠΠρΑθ 969/2012, ΕΕμπΔ 2013, 955 επ, με παρατ. Α. *Ρόκα*, 957· ΠΠρΑθ 1288/2012, ΔΕΕ 2012, 1162 επ· ΠΠρΑθ 1377/2012, ΔΦΝ 2013, 89 επ· ΠΠρΘεσ 2085/2012, ΕλλΔνη 2013, 1105 επ· Εφαθ 7349/2013, ΔΕΕ 2014, 153 επ· ΕφΠειρ 207/2013, ΔΕΕ 2016, 502 επ, με παρατ. Βαρελά, 503 επ· ΠΠρΠειρ 1570/2013, ΕλλΔνη 2013, 1123 επ· ΠΠρΔραμ 12/2013, ΔΕΕ 2014, 1172 επ, με σημ. Κ. *Μπέτζιου-Κάμτσιου*, 1174 επ· ΑΠ 771/2014, ΠοινΧρ 2015, 670 επ· ΑΠ 2262/2014, ΧρΔ 2015, 452 επ· ΠΠρΑθ 109/2014, ΕΕμπΔ 2014, 994 επ· ΜΕφΘεσ 171/2016, Αρμ 2016, 2069 επ· ΤρΕφΘεσ 823/2016, Αρμ 2017, 1168 επ· ΑΠ 294/2017, ΝοΒ 2017, 1859 επ, με παρατ. Β. *Χατζηγιάννου*, 1860 επ· ΜΕφΒορΑιγ 8/2017, ΔΕΕ 2018, 215 επ· ΜΕφΑθ

Πλην όμως ολόκληρο το παραπάνω αρχικό σύστημα συνδιαλλαγής αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από το άρθρο 12 ν. 4013/2011 και τις μετέπειτα συναφείς νομοθετικές τροποποιήσεις κυρίως των ν. 4336/2015 και 4446/2016⁴⁸, οπότε εισήχθησαν νέα άρθρα 99 επ στον Πτωχευτικό Κώδικα, χωρίς να θίγονται τα έως τότε δρομολογηθέντα στο πεδίο της διαδικασίας - απόφασης συνδιαλλαγής. Έτσι, μεταξύ των νεότερων αυτών στοιχείων αφερεγγυότητας υπεισέρχεται και το προαναφερόμενο άρθρο 106ια⁴⁹, που στοχεύει στο να γεφυρώσει ουσιαστικά την ίδια πάγια προσπάθεια διατήρησης της επιχειρηματικής δράσης κατά το πρότυπο των άρθρων 46 - 46α ν. 1892/1990 στο διαφορετικό βεβαίως πεδίο της συλλογικής προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης των ισχυουσών στο εξής διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα (άρθρα 99 παρ. 6, 101, 103 περ. ζ', 106β παρ. 2α', 106δ και 106θ)⁵⁰.

2560/2018, ΔΕΕ 2018, 1195 επ· ΜΕφΠειρ 132/2018, ΔΕΕ 2018, 874 επ· ΤρΕφΑθ 4479/2020, ΔΕΕ 2021, 1545 επ· ΜΕφΒορΑιγ 20/2020, ΔΕΕ 2020, 991 επ.

48. Βλ. κατωτ. σημ. 49, 56.

49. Το οποίο τροποποιήθηκε στη συνέχεια από το άρθρο 2 υποπαρ. Γ.3 παρ. 16 ν. 4336/2015. Βλ. και ανωτ. σημ. 13, 43.

50. Από την εκτεταμένη θεωρία ως προς τα διαδοχικά προπτωχευτικά καθεστώτα συνδιαλλαγής και εξυγίανσης του ν. 3588/2007, βλ. επιλεκτικά, *Σωτηρόπουλος*, Ο Νέος Πτωχευτικός Κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΔ 2008, 289 επ· *Μιχαλόπουλος*, Η αποδραματοποίηση της πτώχευσης κατά το ισχύον δίκαιο του Πτωχευτικού Κώδικα, ΕΕμπΔ 2009, 729 επ, 733 επ· *Ο ίδιος*, Μέτρα πτωχευτικού δικαίου για την αντιμετώπιση της επιχειρηματικής κρίσης, στο: *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων*, Το εμπορικό δίκαιο και η οικονομική κρίση (Πρακτικά 19^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου), 2010, 41 επ· *Ο ίδιος* (2013), 1 επ, 47 επ, 69 επ, 89 επ· *Ο ίδιος*, Από την συνδιαλλαγή επιστροφή στην εξυγίανση, Τιμ. τόμ. Α. Αντάπωση, 2013, 653 επ· *Ο ίδιος*, Τρεις εκδοχές ανάπλασης των διαδικασιών αφερεγγυότητας και τέσσερις προτάσεις αναθεώρησης ρυθμίσεων του Πτωχευτικού Κώδικα, ΔΕΕ 2016, 1161 επ· *Ο ίδιος* (2021⁶), 44 επ, 50 επ, 55 επ, 66 επ, 70 επ, 72 επ, 74 επ, 96 επ, 99 επ, 104 επ, 107 επ, 109, 113· *Κοτσίρης*, Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα, 2011², 3 επ, 143 επ· *Ο ίδιος*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2016⁹, 571 επ, 597 επ· *Ο ίδιος* (2017¹⁰), 117 επ, 580 επ, 607 επ· *Αυγητίδης* (2011), 31 επ, 135 επ, 161 επ, 181 επ, 223 επ· *Παναγιώτου*, Η μεταβίβαση της επιχείρησης και η ευθύνη για τα χρέη της, 2011, 347 επ, 355 επ· *Ο ίδιος*, Συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών για διάσωση της επιχείρησης στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και ειδικής εκκαθαριστικής διαχείρισης, ΝοΒ 2018, 169 επ· *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας (Πρακτικά 23^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου), 2014· *Ψυχομάνης*, Οι νεότερες αλλαγές στο πτωχευτικό μας δίκαιο με το ν. 4336/2015, ΕπισκΕΔ 2015, 327 επ· *Ο ίδιος*, Πτωχευτικό Δίκαιο και Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2017⁷, 74 επ· *Ο ίδιος* (2021⁹), 16 επ, 23 επ, 108 επ· *Δούβλης*, ΔΕΕ 2016, 456 επ, με λεπτομερή βιβλιογραφία· *Ο ίδιος*, ΔΕΕ 2017, 603· *Δρίτσουλας* (2016), 330 επ· *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων*, Οι πρόσφατες εξελίξεις του Πτωχευτικού Δικαίου (Πρακτικά 27^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου), 2018· *Παμπούκης*, Συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών για διάσωση της επιχείρησης στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και ειδικής εκκαθαριστικής διαχείρισης, ΝοΒ 2018, 169 επ· *Ψαρουδάκης*, Η θέση του εταίρου στην εξυγίανση, 2020, 82 επ, 129

11. Κατά ταύτα, το επισκοπούμενο άρθρο 106ια ΠτΚ παρείχε τη δυνατότητα σε όσα νομικά και μόνον πρόσωπα ήσαν σε κατάσταση γενικής και μόνιμης οικονομικής αδυναμίας ανταπόκρισης απέναντι στις υποχρεώσεις τους στο παρόν ή εφόσον τούτο διαφαινόταν ως επαπειλούμενο και για το άμεσο μέλλον, χωρίς όμως να έχουν περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών⁵¹, να ζητήσουν με αίτησή τους από το Πολυμελές Πρωτοδικείο της καταστατικής τους έδρας, που εκδικαζόταν με την εκούσια δικαιοδοσία, όπως τεθούν σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης σε λειτουργία. Προσπειτούμενο ήταν η ανωτέρω αίτηση να προέρχεται από πισωτή/ές εκπροσωπούμενο/ες το είκοσι τουλάχιστον τοις εκατό (20%) των συνολικών επιχειρηματικών απαιτήσεων. Επίσης, να συνοδεύεται από προτεινόμενο νομικοοικονομικά εξειδικευμένο εκκαθαριστή φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα τέτοιων προσώπων (π.χ ελεγκτικό γραφείο ή δικηγορική εταιρεία), που θα έπρεπε να έχει αφενός μεν δηλώσει προκαταβολικά ότι αποδέχεται τον διορισμό του, αφετέρου δε να έχει καταθέσει ταυτόχρονα με την αίτηση και ολοκληρωμένο σχέδιο πορείας της εκκαθάρισης και λειτουργίας της υπό κρίση επιχείρησης⁵². Σημειωτέον, ότι ο παραπάνω εκκαθαριστής ευθυνόταν μόνον για δόλο ή βαριά αμέλεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Η υποβολή αίτησης σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η οποία υποβαλλόταν σε δημοσιότητα μέσω του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Γ.Ε.ΜΗ.) και του Δελτίου Δικαστικών Δημοσιεύσεων Ταμείου Νομικών (Δ.Δ.Δ.ΕΤΑΑ-ΤΑΝ), είχε ως αποτέλεσμα αφενός μεν την ευχέρεια λήψης προσωρινών μέτρων από το πτωχευτικό δικαστήριο, αφετέρου δε την αναστολή κάθε ίσως άλλης παραπτωχευτικής (τρέχουσα διαδικασία εξυγίανσης ή σχετική αίτηση) ή πτωχευτικής διαδικασίας (αίτηση κήρυξης σε πτώχευση). Τυχόν προϋπάρχουσα ή συνυπάρχουσα τέτοια νομική κατάσταση παράλληλα προς την αίτηση εφαρμογής του άρθρου 106ια ΠτΚ αναβαλλόταν, ώστε να απορριφθεί οριστικά εάν η εν λόγω αίτηση γινόταν δεκτή ή να συνεχισθεί η εξέτασή της σε περίπτωση που η αίτηση απορριπτόταν. Η αποδοχή εξάλλου της αίτησης από το αρμόδιο δικαστήριο υιοθετώντας τον προτεινόμενο κατά τα ανωτέρω ειδικό εκκαθαριστή ή καταλληλότερο κατά την κρίση του, είχε ως δικαιολογητική βάση τη βελτίωση των πιθανοτήτων διατήρησης της επιχείρησης ως λειτουργικό σύνολο και διάσωσης των

θέσεων εργασίας προς ευρύτερο όφελος της εθνικής οικονομίας καθώς και της απασχολησιμότητας, χωρίς όμως να παραβλάπεται και η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Άλλωστε, ενδεχόμενη απαξίωση της επιχείρησης δεν συνέφερε για ευνότητα λόγους ούτε τους τελευταίους. Περαιτέρω, η υποβολή της υπόψη αίτησης επέφερε, μεταξύ άλλων, την αυτοδίκαιη αναστολή όλων των ατομικών διώξεων και συναφών μέτρων κατά της οφειλέτριας επιχείρησης, ενώ αντίθετα οι εκκρεμείς συμβάσεις και οι διοικητικές άδειες εξακολουθούν να ισχύουν.

12. Με τον τρόπο αυτόν και μέσω σύντομων προθεσμιών για την εκδίκαση και την έκδοση απόφασης με την παραπάνω δημοσιότητα, της τυχόν κύριας παρέμβασης/ων καθώς και της άσκησης πιθανόν τριτανακοπή/ών, ο ειδικός εκκαθαριστής είχε τη δυνατότητα συνεχίζοντας την επιχειρηματική δραστηριοποίηση να προσπαθήσει οργανωμένα και με πλήρως διαφανείς διαδικασίες να πωλήσει με τον συμφερότερους όρους το σύνολο της επιχείρησης ή έστω λειτουργικά της υποσύνολα. Εφόσον η εξέλιξη αυτής της προσπάθειας ήταν θετική, η πώληση της επιχείρησης ή λειτουργικών της τμημάτων θα έπρεπε να εγκριθεί σε σύντομο χρονικό από το αρμόδιο δικαστήριο ανέκκλητα και υπό τις ανωτέρω συνθήκες δημοσιότητας. Στο όλο πάντως εγχείρημα εφαρμόζονταν συμπληρωματικά και οι κανόνες περί κατακύρωσης αναγκαστικού πλειστηριασμού του ΚΠολΔ⁵³, όχι όμως και η γνωστή διάταξη του ΑΚ 479 που συνήθως σχετίζεται με τη μεταβίβαση κλάδου δραστηριότητας (άρθρο 54 παρ. 3 ν. 4601/2019) ή την απόσχιση επιχειρηματικού κλάδου (άρθρο 57 ν. 4601/2019)⁵⁴. Στη συνέχεια ο ειδικός εκκαθαριστής θα έπρεπε να οργανώσει σύντομα την αναγγελία των απαιτήσεων των πιστωτών καθώς και να συντάξει πίνακα κατάταξής τους ακολουθώντας τα σχετικώς προβλεπόμενα από τον Πτωχευτικό Κώδικα, τα οποία είχαν εφαρμογή και προκειμένου για την περαιτέρω άσκηση ανακοπών⁵⁵.

επ· Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, Εξυγιαντική αναδιοργάνωση και πτώχευση. Σκέψεις για τη διάσωση ενός «αφερέγγυου» οφειλέτη, Αρμ 2020, 559 επ· Περάκης (2021⁴), 18 επ, 46, 68· Σ. Σταυρίδου, Τα άυλα αγαθά στην πτώχευση, 2021, 265 επ. Τέλος, για τη διαδικασία εξυγίανσης, πρβλ. και αποφάσεις ΑΠ 592/2017, ΝοΒ 2018, 304 επ· 779/2020, ΔΕΕ 2021, 653 επ.

51. Ανωτ. σημ. 46.

52. Μεταξύ πολλών, Κοτσιρής (2011²), 163· Ο ίδιος, (2017¹⁰), 575 επ, 607 επ· Παναγιώτου (2011), 343 επ, 356 επ, 360 επ· Μιχαλόπουλος (2013), 141 επ· Αρβανιτάκης, Διαχρονικό δικαίο των προνομίων κατά τους ν. 4335/2015 και 4336/2015 και επέκταση του προνομίου του Δημοσίου για μη καταβολή ΦΠΑ στην ειδική εκκαθάριση εν λειτουργία της επιχείρησης (γνμδ), ΕΠολΔ 2016, 373 επ· Ο ίδιος, Εξουσίες του εισηγητή δικαστή κατά τη σύνταξη του πίνακα κατατάξεως στην ειδική εκκαθάριση εν λειτουργία επιχείρησης (άρθρο 106ια ΠτΚ) (γνμδ), ΔΕΕ 2017, 729 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 180 επ.

53. Γενικότερα για τη διασύνδεση δικονομικού και πτωχευτικού δικαίου, Κοτσιρής (2017¹⁰), 6 επ, 10 επ· Περάκης (2021⁴), 34 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 4 επ, 37.

54. Χαρακτηριστικά, Δούβλης, Η μεταβίβαση τραπεζικής πίστωσης με αλληλόχροο λογαριασμό, 1994, 264 επ· Γ. Αρχανιωτάκης, Μεταβίβαση περιουσίας ή επιχείρησης, 1997, 3 επ, 100 επ, 169 επ, 215 επ, 287 επ, 317 επ, 368 επ· Βαρελά, σε: Απ. Γεωργιάδης (επιμ.), Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, τ. Ι, 2010, 964 επ· Παναγιώτου (2011), 162 επ, 296 επ, 398 επ, 424 επ, 482 επ, 484, ο οποίος ορθά επισημαίνει το μη συμβατό της εφαρμογής του άρθρου 479 ΑΚ στην πτώχευση, 369 επ· Ο ίδιος (2019), 67 επ· Ν. Φράγκος, Απόσχιση κλάδου, 2012, 40 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 15. Όσον αφορά στο ζήτημα σε συνάρτηση με τον ν. 4601/2019, Αυγητίδης, Το νέο δικαίο των εταιρικών μετασχηματισμών, 2019, 33 επ, 36 επ, 117 επ, 121 επ· Λ. Γρηγοριάδης, Το Δίκαιο των Εταιρικών Μετασχηματισμών, 2020, 3 επ, 313 επ, 320 επ, 324 επ· Φράγκος, σε: Σωτηρόπουλος (επιμ.), Δίκαιο Εταιρικών Μετασχηματισμών, 2021, 531 επ, 578 επ· Παναγιώτου, Το δικαίο των μετασχηματισμών επιχείρησης, 2021, 223 επ, 226 επ.

55. Πρβλ. ΠΠραΘ 1394/2012, ΔΕΕ 2013, 255 επ· ΠΠραΘ 395/2013, Δελτ.Δικ.ΕΤΕ, τεύχ. 73/2013, 213 επ· ΠΠραΘ 146/2016, ΕΕμπΔ 2016, 671 επ, με παρατ. Α. Ρόκα, 682 επ· ΠΠραΘ 458/2016, ΔΕΕ 2017, 781 επ· ΠΠραΘ 665/2016, ΕΕμπΔ 2017, 420 επ· ΠΠραΘ 671/2016, ΕΕμπΔ 2017, 648 επ· ΕφαΘ 4326/2017, ΕΕμπΔ 2017, 903 επ, με παρατ. Ε. Μαστρομανώλη, 905 επ· ΤρΕφαΘ

Τελικά, η ειδική εκκαθάριση του άρθρου 106ια Πτκ καταργήθηκε από το άρθρο 6 παρ. 14 ν. 4446/2016⁵⁶, ενώ ολόκληρος ο Πτωχευτικός Κώδικας του ν. 3588/2007 αντικαταστάθηκε μεταγενέστερα από τον ισχύοντα ν. 4738/2020 σύμφωνα με το άρθρο 265 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 308 του τελευταίου⁵⁷, με τμηματική ισχύ από 1.3.2021 έως και 1.7.2021.

Δ. Το νέο μοντέλο αφερεγγυότητας του ν. 4738/2020

13. Εάν υπό το προγενέστερο καθεστώς Πτωχευτικού Κώδικα του πολλαπλώς τροποποιηθέντα και παλινωδούντα ν. 3588/2007 θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για απόπειρα εισαγωγής και εδραίωσης στο ελληνικό δίκαιο της έννοιας και ορισμένων προπρωχευτικών μηχανισμών αφερεγγυότητας σε αντικατάσταση του μονόδρομου της κλασικής πτώχευσης⁵⁸, ο ν. 4738/2020 έρχεται πλέον να το επιβεβαιώσει. Ξεκινώντας από τον οιοει ψευδεπίγραφο τίτλο του εν λόγω νομοθετήματος: «*Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις*»⁵⁹, η διάγνωση της αφερεγγυότητας και η πρόληψη της κατάληξης σε πτώχευση φαίνεται να προτάσσονται συστηματικά, ενώ οι ρυθμίσεις καθαρά πτωχευτικού χαρακτήρα φέρονται ως *ultimum remedium* σε περίπτωση αποτυχίας ή χωρίς ουσιαστικό νόημα προσφυγής σε προπρωχευτικά μέτρα. Από την άποψη αυτήν, ο ν. 4738/2020⁶⁰ δεν δίνει την εντύπωση αμιγούς Πτωχευτικού Κώδικα, οπότε μάλλον δικαιολογημένα στην προκειμένη περίπτωση γίνεται λόγος για Κώδικα Αφερεγγυότητας⁶¹, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι παράλληλα δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η πάγια πτωχευτική αρχή της καθολικής και ισότιμης συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών⁶². Έτσι,

πέραν του σαφώς εκπεφρασμένου σκοπού κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του νόμου⁶³, οι αρχικές διατάξεις του ν. 4738/2020 αφορούν γενικότερα στις διαδικασίες πρόληψης της αφερεγγυότητας, διαδοχικά δε στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών (άρθρα 5 επ) και την προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης (άρθρα 31 επ), με τα της πτώχευσης να υπεισέρχονται κατόπιν (άρθρα 75 επ), όπου και η πτώχευση μικρού αντικειμένου (άρθρα 172 επ).

Στο πλαίσιο αυτό, το πρόταγμα της διάσωσης - συνέχισης της επιχείρησης παραμένει πρωτεύων στόχος⁶⁴, σε αρμονική συμπόρευση με το ευρύτερα ισχύον ευρωπαϊκό κεκτημένο περί διασυννοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας και το ανάλογο περί διεθνών πτωχεύσεων⁶⁵. Στο στάδιο ειδικότερα της προπρωχευτικής συλλογικής διαδικασίας εξυγίανσης, η μεταβίβαση του ενεργητικού της επιχείρησης του οφειλέτη συνολικά ή μέρους της⁶⁶ μαζί με τις ισχύουσες

γελίδου, Το «ευεργέτημα» της απαλλαγής του έντιμου οφειλέτη πτωχού από τα χρέη του - Έναυσμα για δεύτερη ευκαιρία, ΔΕΕ 2021, 1337 επ.

619/2018, ΔΕΕ 2018, 757 επ· ΔΕφαΘ 3050 και 3051/2019, ΝΟΜΟΣ· ΔΕφαΘ 4240/2019, ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1335/2020, ΕφαΔΠολΔ 2021, 782 επ· ΤρεφαΘ 3200/2020, ΔΕΕ 2020, 994 επ.

56. Ωστόσο η μεταβατική διάταξη του άρθρου 13 παρ. 2, εδ. Β' του ίδιου νόμου ορίζει, ότι οι νέες ρυθμίσεις -όπου και η κατάργηση του άρθρου 106ια Πτκ- εφαρμόζονται για όσες παραπρωχευτικές (αίτηση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης) και πτωχευτικές διαδικασίες (κατάθεση αίτησης πτώχευσης) ξεκινήσουν μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4446/2016 (22.12.2016).

57. Όπως αυτά τροποποιήθηκαν αντίστοιχα από τις παρ. 5 και 6 του άρθρου 38 ν. 4818/2021. Σχετικά, Κοτσιρής (2017¹⁰), 579-Ψυχομάνης (2021⁹), 108, 180 επ.

58. Ανωτ. υπό no 10.

59. Ι. Καλαντζάκου-Τσατσαρώνη, Απαλλαγή του πτωχού και «δεύτερη ευκαιρία», ΕπισκεΔ 2020, 675 επ και Αρμ 2021, 308 επ· Περάκης (2021⁴), 25 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 3 επ, 9 επ.

60. Όπως τροποποιήθηκε από τους ν. 4818 και 4821/2021, βλ. αναλυτικά, Περάκης (2021⁴), 24 επ, 39 επ, 47 επ, 117 επ, 525 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 3 επ, 22 επ, 38 επ, 180 επ, 104 επ, 207 επ, 518 επ· Μιχαλόπουλος (2021⁶), 9 επ, 12 επ, 22 επ, 37 επ, 117 επ· Σπυριδάκης (2021), 1 επ, 5 επ, 141 επ, 167 επ, 201 επ. Ακόμη, ανωτ. σημ. 13-14.

61. Περάκης (2021⁴), 2 επ, 24 επ, 26, 39 επ, 124 επ. Υπό διαφορετική πάντως προσέγγιση, ο νέος νόμος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως δίκαιο αδυναμίας πληρωμών, Ψυχομάνης (2021⁹), 3 επ, 11 επ.

62. Περάκης (2021⁴), 14 επ, 18 επ, 117 επ, 119 επ, 487 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 3 επ, 9, 36 επ, 76 επ, 80 επ· Χατζηνικολάου-Αγ-

63. «*Σκοπός των διατάξεων του παρόντος μέρους είναι η θέσπιση διαδικασίας πρόσβασης οφειλετών σε σαφή και διαφανή εργασία έγκαιρης προειδοποίησης, τα οποία μπορούν να εντοπίζουν περιστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε αφερεγγυότητα, καθώς και να επισημαίνουν στον οφειλέτη την ανάγκη άμεσης αντίδρασης*».

64. Ανωτ. σημ. 41-43 και υπό nos 10-12.

65. Αντί πολλών, Δούβλης, ΔΕΕ 2016, 456 επ, με ευρεία ελληνική βιβλιογραφία. Περαιτέρω, Αυγητίδης (2007), 349 επ, 351 επ, 355 επ, 357 επ, 373 επ· Ο ίδιος, Η έδρα μητρικής εταιρίας ως κέντρο κυρίων συμφερόντων της θυγατρικής της στο πλαίσιο διασυννοριακής διαδικασίας αφερεγγυότητας (γνμδ), ΔΕΕ 2017, 1001 επ· Λ. Αθανασίου, Η διασυννοριακή πτώχευση της ναυτιλιακής επιχείρησης, 2015, 19 επ, 79 επ, 185 επ· Η ίδια, Διεθνής διαιτησία και διασυννοριακή διαδικασία αφερεγγυότητας: Σύγκρουση και συντονισμός, ΔΕΕ 2017, 458 επ· Η ίδια, Ζητήματα από την αναγνώριση αλλοδαπών διαδικασιών αφερεγγυότητας στο πλαίσιο του καθεστώτος του Πρότυπου Νόμου UNCITRAL (Ν. 3858/2010), ΧρίΔ 2021, 307 επ· Ε. Κιρινή, Ο νέος Κανονισμός 848/2015 για τις διασυννοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας, ΔΕΕ 2016, 1344 επ· Κοτσιρής (2017¹⁰), 37 επ, 47 επ, 81 επ, 96 επ, 110 επ, με ευρεία επισκόπηση ξένων δικαίων αντίστοιχα· Μιχαλόπουλος, Το νέο δίκαιο των διασυννοριακών ευρωπαϊκών πτωχεύσεων - Ο Κανονισμός 2015/848 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, Τιμ. τόμ. Ι. Ρόκα, 2017, 613 επ· Ο ίδιος (2021⁶), 62 επ, 67 επ, 70 επ, 87 επ, 100, 108, 110 επ, 591 επ, 717 επ, 829 επ· Α. Παϊζης, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας των μελών ομίλου εταιριών υπό το νέο Ευρωπαϊκό Κανονισμό 848/2015, σε: *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων*, Οι όμιλοι επιχειρήσεων (Πρακτικά 26^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου), 2017, 663 επ· Ο ίδιος, Η αντιμετώπιση της διασυννοριακής αφερεγγυότητας των ομίλων εταιριών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2019, 16 επ, 35 επ, 169 επ, 247 επ· Μιχαλόπουλος/Αθανασίου (επιμ.), Το δίκαιο της διασυννοριακής αφερεγγυότητας ενωσιακής και διεθνούς, 2020, 3 επ, 32 επ, 129 επ, 490 επ, 528 επ· Σταυρίδου (2021), 179 επ· Περάκης (2021⁴), 12 επ, 34, 40 επ, 181 επ, 433, 551 επ, 556 επ, 573 επ, 578 επ· Ψυχομάνης (2021⁹), 10 επ, 29 επ· Σπυριδάκης (2021), 230 επ· Α. Άνθιμος, Αναγνώριση αλλοδαπών διαδικασιών αφερεγγυότητας στην Ελλάδα, Αρμ 2021, 1465 επ· R. Bork, Αρχές διεθνούς δικαίου αφερεγγυότητας, ΔΕΕ 2021, 1465 επ.

66. Υπηρετώντας τον εξυγιαντικό σκοπό του νέου Κώδικα, το παθητικό δεν συμμεταβιβάζεται, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά

διοικητικές άδειες και τις εκκρεμείς συμβάσεις⁶⁷ σε συγκεκριμένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ακόμη και νεοϊδρυμένο για την περίπτωση, προβλέπεται ως εκ των βασικών μέτρων εξυγίανσης από τα άρθρα 39 παρ. 1, περ. ζ' και 64 ν. 4738/2020⁶⁸. Τούτο μάλιστα μπορεί να επιτευχθεί υπό ευνοϊκούς φορολογικούς όρους μέσω ειδικής διαδοχής χωρίς την εφαρμογή της ΑΚ 479⁶⁹ όχι μόνον ως καθαυτό αποτέλεσμα του περιεχομένου της δικαστικής επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης⁷⁰, αλλά και με μεταγενέστερη σύμβαση σε εκτέλεση της επικυρωθείσας συμφωνίας. Βεβαίως, το παραπάνω εγχείρημα με σκοπό τη διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της εμπλεκόμενης επιχείρησης δεν θα πρέπει να παραβλάπτει τη γενικότερη αρχή της πιθανολογούμενης εδώ μη χειροτέρευσης της θέσης των πιστωτών, ιδίως εκείνων που δεν συμμετέχουν στην εν λόγω συμφωνία, αλλά δεσμεύονται από αυτήν (άρθρα 31 και 54 παρ. 3, περ. β' ν. 4738/2020)⁷¹.

14. Εφόσον πάντως υπάρξει προσπάθεια και δεν στεφθεί με επιτυχία ο πρώτος συνολικά πυλώνας της πρόληψης της επιχειρηματικής αφερεγγυότητας, ακολουθεί αναπόφευκτα η δεύτερη φάση επίλυσης του όλου προβλήματος, που δεν είναι άλλη από την πτώχευση⁷². Αλλά και σε αυτό το αυστηρό δικαιοκώ πεδίο που κατατείνει πρωτίστως στην ικανοποίηση των πτωχευτικών πιστωτών, εξακολουθεί να υπάρχει η δυνατότητα όχι φυσικά εξυγίανσης, αλλά κατ' αρχάς διατήρησης και ίσως στοιχειώδους οργανικής διάσωσης της πτωχευμένης πλέον επιχείρησης ως σύνολο ή ως προς τα λειτουργικά της τμήματα⁷³. Έτσι, χωρίς την ύπαρξη των προϊσχυουσών διατάξεων περί σχεδίου αναδιοργάνωσης πτωχευμένων επιχειρήσεων των άρθρων 107 επ ν. 3588/2007⁷⁴, το άρθρο 157 ν. 4738/2020 προαναγγέλει τη διαδικασία άμεσης ρευστοποίησης από τον σύνδικο του ενεργητικού της πτώχευσης μετά την ολοκλήρωση της απογραφής και τη διανομή του αντίστοιχου προϊόντος

στους πιστωτές, αφού ολοκληρωθεί η εξέλεξη του παθητικού του οφειλέτη.

Έχοντας ο σύνδικος το δικαίωμα να προχωρήσει στην ανωτέρω ρευστοποίηση εκποιώντας το σύνολο του ενεργητικού της επιχείρησης ή έστω λειτουργικά της τμήματα (άρθρα 158 επ ν. 4738/2020)⁷⁵, εφόσον δε τούτο δεν καταστεί για οποιονδήποτε λόγο δυνατόν να εκποιήσει στη συνέχεια τα κατ' ιδίαν εκμεταλλεύσιμα στοιχεία της περιουσίας του πτωχευμένου οφειλέτη (άρθρα 162 επ ν. 4738/2020)⁷⁶, προβαίνει αρχικά στην πρώτη μορφή ρευστοποίησης μέσω λήψης σχετικής εγκριτικής απόφασης του κατά τόπο αρμόδιου πτωχευτικού δικαστηρίου (ΠΠρ) και της συνέλευσης των πιστωτών. Η όλη υπό ευνοϊκούς φορολογικούς όρους και σύντομες προθεσμίες διαδικασία, προσομοιάζουσα δε με τα προαναφερθέντα στο στάδιο της εξυγίανσης⁷⁷, διευκολύνεται σημαντικά τόσο από τη δυνατότητα του συνδίκου να συνεχίσει την κατ' ελάχιστον λειτουργία της πτωχευμένης επιχείρησης (άρθρο 158 παρ. 3 ν. 4738/2020)⁷⁸, όσο και από την ελεύθερη απαλλαγμένη βαρών και λοιπών δεσμεύσεων μεταβίβαση των ενεργητικών επιχειρηματικών στοιχείων (άρθρα 158 παρ. 4, εδ. δ', 160 παρ. 3 και 171 παρ. 4 ν. 4738/2020). Βασιζόμενη στην ηλεκτρονική διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού μέσω συμβολαιογράφου, ο οποίος επιμελείται των επιμέρους τυπικών λεπτομερειών καθώς και των αντίστοιχων της σύμβασης μεταβίβασης, ο οικείος διαγωνισμός σε περίπτωση μη επίτευξης του στόχου της συνολικής ή τμηματικής κλαδικής εκποίησης μπορεί να επαναληφθεί κατόπιν απόφασης της συνέλευσης των πιστωτών με την ίδια διαδικασία. Με τον τρόπο αυτόν, είναι δυνατή και η παράταση της μέ-

στη συμφωνία εξυγίανσης (άρθρο 64 παρ. 1), *Περάκης* (2021⁴), 112 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 133 επ. Βλ. και ανωτ. σημ. 54.

67. *Περάκης* (2021⁴), 112· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 134. Βλ. και ανωτ. σημ. 33.

68. *Περάκης* (2021⁴), 86 επ, 111 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 104 επ, 106 επ, 131 επ, 133 επ, 168· *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 13 επ, 18 επ, 154 επ, 161 επ, 180 επ· *Σπυριδάκης* (2021), 167 επ, 170 επ. Για τον προβληματισμό του εάν η εξυγίανση της επιχείρησης συμβαδίζει με την εξυγίανση και του επιχειρηματία, *Περάκης* (2021⁴), 111 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 107.

69. *Περάκης* (2021⁴), 112 επ, 116· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 133 επ, 169. Επίσης, ανωτ. σημ. 54.

70. Ως προς την περιορισμένης έκτασης ευχέρεια τροποποίησης της ήδη επικυρωθείσας εξυγιαντικής συμφωνίας σε σχέση με τη μεταβίβαση της επιχείρησης του οφειλέτη (άρθρο 64 παρ. 4 ν. 4738/2020), *Περάκης* (2021⁴), 115· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 171 επ.

71. *Περάκης* (2021⁴), 66 επ, 69 επ, 96 επ, 104 επ, 108 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 105, 107, 119 επ, 165 επ· *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 154 επ, 173 επ. Ακόμη, ανωτ. σημ. 62.

72. Ανωτ. υπό no 13.

73. *Περάκης* (2021⁴), 452 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 497 επ, 503 επ.

74. Αντί πολλών, *Δούβλης*, ΔΕΕ 2016, 456 επ. Επίσης, *Περάκης* (2021⁴), 454 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 8· *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 30 επ.

75. *Περάκης*, Γενική και χωριστή ρευστοποίηση στο νέο Κώδικα Αφερεγγυότητας (ν. 4738/2020), *ΕπισκΕΔ* 2020, 779 επ· *Ο ίδιος* (2021⁴), 459 επ, αντιπαραβάλλοντας τις διατάξεις των άρθρων 158 επ ΠτΚ με εκείνες των άρθρων 68 επ του προϊσχύσαντος ν. 4307/2014 περί διαδικασίας ειδικής διαχείρισης - εκκαθάρισης (ανωτ. σημ. 13)· *Α. Ρόκας*, Η εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη ως συνόλου στη νέα πτωχευτική διαδικασία (ν. 4738/2020) - Αντιπαραβολή με τη διαδικασία ειδικής διαχείρισης, *ΕπισκΕΔ* 2020, 791 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 528 επ· *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 27, 31 επ, 245 επ· *Κουλουριάνος*, Η εκποίηση του ενεργητικού στη νέα πτωχευτική διαδικασία (άρ. 158 επ ν. 4738/2020), *ΕΕμπΔ* 2021, 288 επ· *Σπυριδάκης* (2021), 113 επ. Γενικότερα, *Κατσάς*, Ο νέος πτωχευτικός κώδικας (Ν. 4738/2020) ως μεταρρυθμιστική πρόκληση και ευκαιρία, *Συνήγορος*, τεύχ. 141/2020, 18 επ· *Καλαντζάκου-Τσατσάρωνη*, Απαλλαγή του πτωχού και «δευτέρα ευκαιρία», *ΕπισκΕΔ* 2020, 675 επ και *Αρμ* 2021, 308 επ· *Ψαρουδάκης*, Η αφερεγγυότητα του μη επιχειρηματία οφειλέτη στο νέο πτωχευτικό δίκαιο, *ΕΕμπΔ* 2021, 1 επ· *Κ. Πλιάτσικας*, Πτώχευση μετά τον Ν. 4738/2020 και Εθνικό Κτηματολόγιο, *ΔΕΕ* 2021, 24 επ· *Δ. Ανδρουλικάκη*, Η πτωχευτική προστασία της προσωρινής χρηματοδότησης, *ΔΦΝ* 2021, 131 επ. Τέλος, ανωτ. σημ. 54, 66, 69.

76. *Περάκης* (2021⁴), 475 επ· *Ψυχομάνης* (2021⁹), 531 επ· *Σπυριδάκης* (2021), 120 επ.

77. Ανωτ. σημ. 66-71. Για τις μεταβιβαζόμενες υπάρχουσες ή και μελλοντικές απαιτήσεις, τις συμμεταβιβαζόμενες εκκρεμείς συμβάσεις, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τη μη εφαρμογή της ΑΚ 479, την ευθύνη του συνδίκου μόνον για δόλο ή βαριά αμέλεια κλπ, βλ. βιβλιογραφία ανωτ. σημ. 75.

78. Ανωτ. σημ. 73.

γιστης προβλεπόμενης προθεσμίας των δέκα οκτώ μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης για την ολοκλήρωση της όλης προσπάθειας (άρθρο 161 παρ. 1 ν. 4738/2020) και την κατ' επέκταση περάτωση της πτώχευσης.

15. Ενόψει των συνολικά προεξετασθέντων, προκύπτει ότι η ένταξη και λειτουργία διαδικασιών ειδικής εκκαθάρισης ευρισκόμενων σε οικονομικό αδιέξοδο εμπορικών επιχειρήσεων ξεκινώντας αρχικά από την εισαγωγή στην ελληνική νομοθεσία του ν.δ. 3562/1956⁷⁹ και του ν. 1386/1983 για τις προβληματικές επιχειρήσεις⁸⁰ έως τη συνέχιση δια μέσου των συναφών καθεστώτων του ν. 1892/1990 όσον αφορά στις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις⁸¹, τελικά δε την κατάργηση του θεσμού υπό τη μορφή του άρθρου 106ια του προϊσχύσαντα Πτωχευτικού Κώδικα (ν. 3588/2007)⁸², δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά. Πράγματι, παρά τις διαδικαστικές παραλλαγές στα παραπάνω δικαιοκίνητα πεδία, που ξεκινούν από τον διοικητικό έλεγχο, αλλά και τη δικαστική παράλληλη σύμπραξη των άρθρων 9 - 10 ν. 1386/1983 έως την εκδήλωση πρωτοβουλίας υπό δικαστική πλέον έγκριση δανειστών εκπροσωπούμενων μικρότερο ή μεγαλύτερο ανάλογα ποσοστό επιχειρηματικών οφειλών σύμφωνα με τα άρθρα 46 επ ν. 1892/1990 και 106ια ν. 3588/2007, ο σκοπός των ρυθμίσεων αυτής της κατηγορίας ήταν ευρύτερα η πολύπλευρη και ανά εποχή θεωρούμενη καταλληλότερη αντιμετώπιση των φαινομένων εμπορικής - επιχειρηματικής αφερεγγυότητας. Τούτο δε υπό τον πρωταρχικό ή συμπλέοντα κάθε φορά στόχο της διατήρησης - διάσωσης της εμπλεκόμενης επιχείρησης είτε κατά τη διάρκεια του σταδίου λειτουργίας της ειδικής εκκαθάρισης είτε και μέσω της συνολικής ή ακόμη και τμηματικής μεταβίβασης με την όποια μορφή του παραγωγικού δυναμικού της υπόψη επιχειρηματικής μονάδας⁸³. Αξιοσημείωτο δε είναι ως γενικότερο γνώρισμα των διαφόρων μορφών αφερεγγυότητας, ότι ο άξονας της διατήρησης - συνέχισης της επιχειρηματικής δράσης δεν χαρακτηρίζει, όπως είναι φυσικό, άμεσα ή έμμεσα μόνον τους κανόνες των γνωστών παραπτωχευτικών - εξωπτωχευτικών συλλογικών καθεστώτων πρόληψης⁸⁴, εξυγίανσης και ειδικής διαχείρισης⁸⁵, αλλά έχει πλέον διεισδύσει και εντός των εκλαμβανόμενων ως παραδοσιακών πτωχευτικών διαδικασιών, όπου βεβαίως κυρι-

αρχεί η προσήλωση στην αρχή της καθολικής και ισότιμης συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών⁸⁶.

Η επιβεβαίωση των ανωτέρω συμπερασμάτων αποτυπώνεται με αυξημένη από ό,τι στο παρελθόν σαφήνεια στον κορμό του ισχύοντα ν. 4738/2020, όπου η συνολική ρευστοποίηση του ενεργητικού της πτωχευμένης επιχείρησης ή η υπό τμηματική κλαδική - οργανική μορφή διαίρεσή του χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη διαρθρωτική εικόνα της νέας νομοθεσίας σε αντίστιξη προς την καταρτηθείσα ειδική εκκαθάριση του προηγούμενου Πτωχευτικού Κώδικα⁸⁷. Συνεπώς, η γενικευμένη αφενός τάση επικράτησης σύμφωνα με τα παραπάνω της έννοιας και των μορφών σύγχρονης αφερεγγυότητας⁸⁸ σε συνάρτηση αφετέρου με το πάγιο αίτημα της με κάθε δυνατό νόμιμο τρόπο συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, φαίνεται ότι ευρίσκονται πλέον σε τροχιά θεσμικής όσμωσης επηρεάζοντας αναπόφευκτα και το πεδίο της πτώχευσης⁸⁹, ώστε να εξυπηρετηθούν με τον τρόπο αυτόν ευρύτερα κοινωνικοοικονομικά συμφέροντα⁹⁰. Άλλωστε, δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά εντός του τρέχοντος πλαισίου της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας⁹¹, όπου η ατομική επαγγελματική μαζί με την επιχειρηματική κινητικότητα επιτάσσουν ευελιξία υπό τη μορφή παροχής περισσότερων της μίας ευκαιρίας στους φορείς της φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Έτσι, υλοποιείται ουσιαστικά η διαρκής ενίσχυση των επιμέρους μορφών αφερεγγυότητας σε σχέση με το παραδοσιακό πτωχευτικό καθεστώς, με σύμφυτο αποτέλεσμα τη γενικότερη αποπροσωποποίηση του τελευταίου, όπου και η αύξουσα αποπαινωποίηση του. Οπότε, το υπό συνεχή διαμόρφωση δίκαιο συνολικά της αφερεγγυότητας περιλαμβάνει πλέον ως σημαντική οπωσδήποτε συνισταμένη του και το πτωχευτικό δίκαιο, το οποίο με τη σειρά του σηματοδοτεί όλο και λιγότερο το οριστικό τιμωρητικό τέλος της οποίας αποτυχημένης επιχειρηματικής δράσης⁹².

79. Ανωτ. υπό no 3.

80. Ανωτ. υπό nos 4-5.

81. Ανωτ. υπό nos 6-9.

82. Ανωτ. υπό nos 10-12.

83. Βλ. ανωτ. υπό no 3 για το ν.δ. 3562/1956, υπό nos 4-5, 10 και σημ. 16, 18, 41 για τον ν. 1386/1983, υπό nos 6-10 και σημ. 42 για τον ν. 1892/1990, υπό nos 10-12 για τον ν. 3588/2007, αλλά και υπό nos 13-14 για τον ν. 4738/2020.

84. Για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών και τη συναφή σύμβαση επιχειρηματικής αναδιάρθρωσης των άρθρων 5 επ ν. 4738/2020, *Περάκης* (2021⁴), 47 επ, 54 επ, 61 επ· *Ψυχολιάνης* (2021⁹), 80 επ, 86 επ. Ακόμη, ανωτ. υπό no 13.

85. Ανωτ. σημ. 13 για την ειδική διαχείριση του ν. 4307/2014 και υπό no 10 για τη διαδικασία συνδιαλλαγής, η οποία τυπικά δεν προβλέπει μεν περί ειδικής εκκαθάρισης, πλην όμως κινείται διευκολυντικά ως προς τη λειτουργική προστασία της υπαχθείσας επιχείρησης.

86. Ανωτ. σημ. 62, 71. Βλ. και *Α. Καραγκουνίδης*, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών*, τ. 1, 2020, 58 επ, για τη διασύνδεση στο θέμα αυτό του πτωχευτικού με το εταιρικό δίκαιο.

87. Ανωτ. σημ. 56-57.

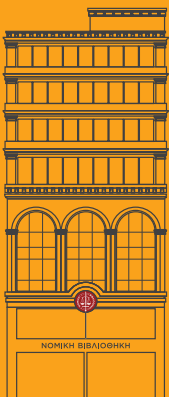
88. Ανωτ. σημ. 65. Επίσης, *Περάκης* (2021⁴), 26 επ, 39 επ, 45, με ιδιαίτερη επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων.

89. *Κοτσιρής* (2017¹⁰), 10· *Περάκης* (2021⁴), 4 επ, 10 επ, 459. Ακόμη, ανωτ. σημ. 44, 73.

90. Ανωτ. υπό nos 1-2, 6, 8, 11. Επίσης, *Περάκης* (2021⁴), 3, 6, 119 επ, 121, 124 επ· *Ψυχολιάνης* (2021⁹), 3 επ, 15 επ, 22 επ· *Μ. Κιλτένη*, «Workouts»: Μια εναλλακτική λύση στην επίσημη - νομοθετικά προβλεπόμενη - διαδικασία διάσωσης, ΔΕΕ 2021, 1485 επ.

91. Έναντι πολλών, *Δούβλης*, *Ελλάδα* 2020, 341 επ, 352, 359, με ευρεία βιβλιογραφία, εξετάζοντας και τη γενικότερη αλληλεξάρτηση οικονομικής και νομικής επιστήμης. Με το ίδιο πνεύμα, *Καραγκουνίδης* (2020), 25 επ, 46 επ, 193 επ· *Ταρνανίδου* (2021), 22 επ. Ακόμη, ανωτ. σημ. 1, 5.

92. Χαρακτηριστικά, *Μιχαλόπουλος* (2021⁶), 42 επ, 44 επ, 113 επ, ο οποίος, μεταξύ άλλων, εύστοχα τονίζει την ιδιαίτερα «ανήσυχη» ιδιοσυστασία του πτωχευτικού δικαίου παράλληλα με τον «μελαγχολικό» του παραδοσιακό ρόλο. Επίσης, *Κιλτένη*, ΔΕΕ 2021, 1485 επ.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομικάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομικάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org